

Socialstyrelsen

Sociale problemer hos voldsudsatte personer

En tematisk undersøgelse om
vold i nære relationer

Viden til gavn

Publikationen er udgivet af

Socialstyrelsen

Edisonsvej 1

5000 Odense C

Tlf: 72 42 37 00

E-mail: info@socialstyrelsen.dk

www.socialstyrelsen.dk

Forfatter: Socialstyrelsen

Tak til de borgere, medarbejdere og ledere på kvindekrisecentre, mandekrisecentre og ambulante tilbud, som har ladet sig interviewe til denne undersøgelse. Uden jeres bidrag ville undersøgelsen ikke kunne laves.

Udgivet 27. maj 2022

Download eller se rapporten på
www.socialstyrelsen.dk.

Der kan frit citeres fra rapporten med angivelse af kilde.

digital isbn: 978-87-94371-00-1

Indhold

Sammenfatning	3
Baggrund og formål	3
Metode	3
Hovedresultater	4
1. Indledning	8
1.1 Læsevejledning	10
2. Rammesætning og baggrund	11
2.1 Tilbud til kvinder udsat for vold i nære relationer	11
2.2 Tilbud til mænd udsat for vold i nære relationer	12
2.3 Ambulante tilbud til personer udsat for vold i nære relationer	13
2.4 Udvalgte undersøgelser om vold og samtidige problemer	14
3. Metode	16
3.1 Undersøgelsens kvantitative opgørelser	16
3.2 Undersøgelsens kvalitative analyser	17
4. Målgruppeanalyse	20
4.1 Kvinder på kvindekrisecenters bopæl fordelt på kommuner	22
4.2 Alder blandt kvinder på kvindekrisecenter	23
4.3 Herkomst blandt kvinder på kvindekrisecenter	23
4.4 Uddannelsesniveaue blandt kvinder på kvindekrisecenter	24
4.5 Forsørgelsesgrundlag blandt kvinder på kvindekrisecenter	25
4.6 Karakteristika ved mænd, som har deltaget i Socialstyrelsens spørgeskemaundersøgelse om vold i nære relationer i 2020	27
5. Sociale problemer blandt kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020	29
5.1 Sociale foranstaltninger i voksenlivet	30
5.2 Sociale foranstaltninger i barndommen	31
5.3 Kontakt til psykiatrisk sygehusvæsen	33
5.4 Kriminalitet	35
6. Behov for støtte til komplekse problemer	37
6.1 Samtidige og forskelligartede sociale problemer	38
7. Sociale udfordringer med særlige støttebehov	46
7.1 Behov for støtte til hele familien	46

7.2 Overgangen til livet efter volden.....	50
Litteraturliste	53
Bilag 1 – Opgørelsesmetode vedr. opgørelse af forsørgelsesgrundlag.....	55
Bilag 2: Opgørelsesmetode vedr. kontakt til psykiatrisk sygehusvæsen	56
Sygehusophold.....	56
Psykiatrisk sygehusophold	56
Indlæggelse i psykiatrien	57
Akut ambulantly ophold.....	57
Bilag 3: Fremgangsmåde og Interviewguides til tilbud.....	58
Fremgangsmåde	58
De udvalgte tilbud.....	58
Interviewguides.....	60
Bilag 4: kodeliste	64

Sammenfatning

Baggrund og formål

Mange kvinder og mænd udsættes hver år for vold i nære relationer. Nogle af de voldsudsatte kvinder og mænd modtager hjælp hos kvindekrisecentre, mandekrisecentre og ambulante tilbud. Volden udgør i sig selv et socialt problem, som i mange tilfælde er komplekst, og som kan have vidtrækkende konsekvenser. Ud over volden kan også andre sociale omstændigheder og problemer påvirke personernes liv og muligheder for at få et godt liv uden vold. Sociale problemer hos personer udsat for vold i nære relationer kan opstå som konsekvens af den vold, de udsættes for, men de kan også være forårsaget af andre omstændigheder i personens liv.

Denne undersøgelse *Sociale problemer hos voldsudsatte personer – En tematisk undersøgelse om vold i nære relationer* har til formål at belyse sociale problemer hos kvinder og mænd udsat for vold i nære relationer. Den har også til formål at belyse, hvordan ledere, medarbejdere og beboere på udvalgte tilbud til personer udsat for vold i nære relationer oplever sociale problemer hos brugere af og beboere på tilbuddene.

Undersøgelsens resultater indikerer overordnet, at de voldsudsatte personer, som indgår i undersøgelsen, på en række områder har sociale udfordringer ud over at være udsat for vold i nære relationer. Dette kan have betydning for, hvilken hjælp og støtte de voldsudsatte personer har behov for både under opholdet på et kvindekrisecenter eller mandekrisecenter, men også efter indsatsen for at komme ud af volden og for at kunne håndtere øvrige sociale problemer.

Metode

Undersøgelsen om sociale problemer hos voldsudsatte personer er baseret på både kvantitative og kvalitative data. Der er i undersøgelsen anvendt kvantitative registeranalyser baseret på data fra Danmarks Statistik (DST) og Sundhedsdatastyrelsen, og der er lavet interviews med ledere, medarbejdere og voldsudsatte personer på udvalgte kvindekrisecentre, mandekrisecentre og ambulante tilbud til personer udsat for vold i nære relationer.

Undersøgelsens kvantitative del indeholder en målgruppeanalyse om kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020 og voldsudsatte mænd med ophold på mandekrisecenter, eller som har modtaget ambulante rådgivningsforløb, og som har deltaget i Socialstyrelsens spørgeskemaundersøgelse om vold i nære relationer i 2020. Den indeholder også opgørelser om indikatorer for sociale problematikker blandt målgruppen, herunder bl.a. sociale foranstaltninger i voksenlivet og barndommen, kontakt til psykiatrien og kriminalitet.

Undersøgelsens kvalitative del giver indblik i oplevelser af sociale problemer fra interviewpersoner på tre udvalgte tilbud. Den kvalitative del af undersøgelsen komplimenterer de kvantitative opgørelser ved at bidrage med praksisnær viden om sociale problemer hos personer udsat for vold i nære relationer på de tre tilbud.

Undersøgelsens kvantitative analyser dækker 90-95 pct. af alle kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020. Analyserne bygger på data fra Danmarks Statistiks (DST) kvindekrisecenterstatistik. Det er obligatorisk for kvindekrisecentre at indberette oplysninger til DST, dvs. at alle kvinder med ophold på kvindekrisecenter indgår i statistikken. Krisecentrene indberetter kvindernes CPR-nummer, ledsagende børn og ind- og udflytningsdato til DST. Det er muligt for kvinder at tage anonymt ophold på kvindekrisecenter. For kvinder med anonymt ophold registreres CPR-nummeret ikke. Opgørelserne i denne rapport omfatter kvinder, som ikke har anonymt ophold. Det er forskelligt fra år til år, hvor mange kvinder der tager anonyme ophold. I 2017-2020 har mellem 5 og 10 pct. af kvinderne haft anonymt ophold i det enkelte år. Analyser om mænd

udsat for vold i nære relationer, som i 2020 har haft ophold på mandekrisecenter eller har modtaget et ambulansetilbud til personer udsat for vold i nære relationer, er baseret på et begrænset datagrundlag, og det vides ikke, hvor stor en andel af den samlede målgruppe, som har deltaget i Socialstyrelsens spørgeskemaundersøgelse.

Dataene belyser karakteristika blandt de to målgrupper sammenholdt med den danske befolkning og belyser forekomsten af udvalgte sociale problemer hos kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020.

Hovedresultater

I de følgende afsnit sammenfattes hovedresultater og centrale pointer i undersøgelsen.

Resultaterne viser overordnet, at mange af de voldsudsatte personer, som indgår i undersøgelsen, på en række områder har sociale udfordringer ud over at være udsat for vold i nære relationer. Resultaterne viser også, at dele af målgruppen kan have behov for støtte til komplekse og samtidige sociale problemer.

Målgruppeanalyse om kvinder på kvindekrisecenter og voldsudsatte mænd

I kapitel 4 belyses socioøkonomiske karakteristika om kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020 og overordnede karakteristika for mænd udsat for vold i nære relationer, som indgår i Socialstyrelsens spørgeskemaundersøgelse, *Undersøgelse om vold i nære relationer*, i 2020. Resultaterne i kapitlet tegner generelt et billede af to målgrupper, som er mindre ressourcestærke på en række parametre sammenlignet med hhv. den kvindelige danske befolkning og den mandelige danske befolkning.

Karakteristika ved kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020

Resultaterne viser, at vold i nære relationer finder sted i hele Danmark, men at flest kvinder på kvindekrisecenter pr. 1.000 indbyggere har bopæl i hovedstadsområdet, i Nordvestsjælland og på Lolland-Falster.

Kvinderne på kvindekrisecenter i 2017-2020 er hovedsageligt unge kvinder med en gennemsnitsalder på 35 år. Flest af kvinderne er mellem 26 og 35 år, og mere end halvdelen af kvinderne er under 36 år.

Indvandrere og efterkommere udgør omkring halvdelen af alle kvinder med ophold på kvindekrisecenter i 2017-2020, hvilket er en væsentlig overrepræsentation sammenlignet med den kvindelige danske befolkning, hvor indvandrere og efterkommere udgør 13 pct. Som det beskrives i kapitlet kan voldsudsatte kvinder med anden etnisk herkomst end dansk opleve en større kompleksitet i deres problembillede, fordi gruppen kan opleve barrierer i relation til kultur, sikkerhed, isolation og traumer.

Hvad angår målgruppens uddannelsesniveau viser resultaterne, at kvinder med ophold på kvindekrisecenter i 2017-2020 har et markant lavere uddannelsesniveau sammenlignet med den kvindelige danske befolkning. For kvinder på kvindekrisecenter ses det, at næsten halvdelen (48 pct.) har grundskolen som højest fuldførte uddannelse, mens det er tilfældet for 26 pct. af den kvindelige danske befolkning. Det bør i denne sammenhæng påpeges, at størstedelen af kvinder på krisecenter er under 36 år. Det formodes derfor, at en vis andel af målgruppen vil opnå et højere uddannelsesniveau senere i livet.

Når det kommer til forsørgelsesgrundlag, så indikerer resultaterne i kapitel 4, at kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020 har færre økonomiske ressourcer sammenlignet med den kvindelige danske befolkning. En relativ stor andel af kvinderne på krisecenter i 2017-2020 modtager offentlig forsørgelse, mens kun omkring en femtedel er i ordinær beskæftigelse. Til sammenligning er 40 pct. af den kvindelige danske befolkning mellem 18 og 70 år i ordinær beskæftigelse.

Karakteristika ved mænd, som deltager i Undersøgelse om vold i nære relationer 2020

De voldsudsatte mænd, som har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, *Undersøgelse om vold i nære relationer*, og som har oplyst CPR-nummer, er relativt unge. Gennemsnitsalderen blandt de deltagende mænd er 40 år, mens flest mænd er i aldersgruppen 36-45 år.

Resultaterne i kapitel 4 viser også, at 12 pct. af de deltagende mænd er af anden etnisk herkomst end dansk. Tal fra Mandecentret indikerer dog, at ca. halvdelen af voldsudsatte beboere på deres afdelinger er af anden etnisk herkomst end dansk (Jensen et al., 2020: 23). I Mandecentrets udgivelse påpeges det, at mænd med anden etnisk herkomst end dansk kan opleve et komplekst problembillede grundet forskellige barrierer såsom sprogkunderskaber og lav tilknytning til arbejdsmarkedet (Ibid.).

Det gælder for de voldsudsatte mænd i denne undersøgelse, at kun få er i ordinær beskæftigelse, mens en stor andel modtager offentlig forsørgelse.

Sociale problemer blandt kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020

Kapitel 5 belyser udvalgte indikatorer for sociale problemer hos kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020. Resultaterne i kapitel 5 tegner et billede af, at kvinder på kvindekrisecenter generelt er overrepræsenterede ift. den danske befolkning på tværs af mange forskellige indikatorer for sociale problemstillinger. Tallene indikerer således, at mange af de voldsudsatte kvinder, som søger ophold på kvindekrisecenter, kan have behov for en helhedsorienteret indsats.

I kapitlet fremgår det, at kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020 gør mere brug af sociale foranstaltninger end befolkningen generelt. Fx viser resultaterne, at kvinderne er overrepræsenterede hvad angår brug af herberger og forsorgshjem, stofmisbrugsbehandling og øvrige ydelser efter serviceloven.

I kapitlet belyses også forekomsten af foranstaltninger i barndommen. Resultaterne indikerer, at sociale udfordringer kan være startet allerede i barndommen og ungdommen, da det for en stor andel af kvinder på krisecenter gælder, at der blev igangsat foranstaltninger i barndommen. For kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020 gælder det, at 16 pct. har været anbragt i barndommen, mens det er tilfældet for 3 pct. af den kvindelige danske befolkning. Da registerdata om anbringelser og forebyggende foranstaltninger går tilbage til 1977, mens familierettede foranstaltninger blev indberetningspligtige i 2014, er datamaterialet om anbringelser og foranstaltninger begrænset. Forekomsten af foranstaltninger i barndommen forventes derfor at være undervurderet, hvilket særligt gør sig gældende for befolkningen generelt, som i gennemsnit er ældre end kvinder på kvindekrisecenter.

I kapitel 5 er der desuden fokus på målgruppens mentale sundhed, og det undersøges bl.a., hvor mange der har haft kontakt til psykiatrien. Resultaterne kan indikere, at kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020 i højere grad er psykisk sårbare og har behov for psykiatrisk behandling sammenlignet med kvinder i befolkningen. Det ses blandt andet, at 20 pct. af kvinder på kvindekrisecenter har haft kontakt til psykiatrisk sygehus i løbet af de fem år, der leder op til deres krisecenterophold. Tilsvarende har 4 pct. af kvinder i befolkningen haft kontakt til psykiatrisk sygehus.

Slutteligt belyser afsnittet omfanget af kriminalitet blandt kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020. Opgørelserne viser, at en betydeligt større andel af kvinder på kvindekrisecenter er ofre for kriminalitet. Det er dog også bemærkelsesværdigt, at flere kvinder med ophold på krisecenter bliver sigtet for forbrydelser sammenholdt med den kvindelige danske befolkning.

Det er en vigtig nuancering af resultaterne i kapitlet, at selvom undersøgelsen peger på, at kvinder på kvindekrisecenter er overrepræsenterede hvad angår indikatorer for sociale problemer, så har størstedelen af kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020 fx ikke modtaget sociale foranstaltninger i barndommen eller voksenlivet eller haft kontakt til psykiatrisk

sygehusvæsen i den undersøgte periode. Dette tydeliggør, at der er tale om en meget heterogen gruppe med forskellige behov for specialiseret og helhedsorienteret støtte.

Behov for støtte til komplekse problemer

Gennem interviews med ledere, medarbejdere, brugere og beboere fra tre udvalgte tilbud til voldsudsatte personer belyses det i kapitel 6, hvordan interviewpersonerne oplever sociale problemer hos beboere og brugere af tilbuddene. Derudover undersøges det, hvilke sociale forhold og udfordringer interviewpersonerne oplever som særligt støttekrævende, og hvilke sociale problemer de oplever, det kan være vanskeligt for voldsudsatte brugere og beboere at få den rette hjælp til.

I kapitlet fremgår det, at ledere og medarbejdere på tilbuddene oplever, at deres brugere og beboere har samtidige og forskelligartede sociale problemer. Det fremhæves, at nogle af udfordringerne, beboere og brugere af tilbuddene har, ikke nødvendigvis er sociale problemer i sig selv, men kan påvirke øvrige sociale problemer og deres muligheder for at arbejde med dem.

Det fremgår af interviewene, at beboere og brugere af de tre interviewede tilbud kan befinde sig i kaotiske situationer, hvor det kan være svært at samle tankerne om, hvordan forskellige sociale problemer kan og bør gribes an. Det beskrives, at den krisesituation, beboerne ofte er i, når de opsøger et tilbud, kan give tankemylder og bekymringer, der kan gøre det svært at få overblik over egne sociale udfordringer.

Netop hjælp til at skabe overblik over egen situation fremhæves på tværs af de interviewede ledere, medarbejdere og beboere som et centralt støttebehov hos voldsudsatte brugere og beboere af tilbuddene. Det fremgår, at voldsudsatte beboere og brugere med samtidige og forskelligartede problemer har svært ved at arbejde med voldens konsekvenser eller sociale problemer, der fylder, når de ikke har overblik over deres egen situation. De oplever det som afgørende at få hjælp til at prioritere i deres udfordringer og at modtage støtte til de problemer og udfordringer, der fylder mest.

Af kapitlet fremgår det også, at personer udsat for vold i nære relationer har behov for hjælp til at genopbygge selvtillid og troen på, at de kan klare sig selv. Manglende selvtillid og troen på egen handlekraft er ikke nødvendigvis i sig selv et socialt problem, men det kan være afgørende for at kunne håndtere og arbejde med sine sociale problemer. I den sammenhæng fremhæver et ambulans rådgivningstilbud, at voldsudsatte brugere af tilbuddet har behov for en tovholder, der kan hjælpe dem med kontakt til forskellige hjælpeinstanser, da de ikke nødvendigvis magter eller har ressourcerne til at tage ansvaret for eget liv på det givne tidspunkt.

Sociale udfordringer med særlige støttebehov

I kapitel 7 belyses nogle af de sociale forhold og udfordringer, de interviewede tilbud oplever, det er særligt vanskeligt at hjælpe voldsudsatte brugere og beboere med. Kapitlet belyser ligeledes sociale forhold og udfordringer, som tilbuddene oplever, det generelt er vanskeligt at finde hjælp til.

Analysen viser, at de sociale problemer hos voldsudsatte beboere og brugere på tilbuddene ikke kun handler om dem selv og den vold, de har været udsat for. De handler i høj grad også om de sociale udfordringer, som de voldsudsattes børn og andre nære relationer kan have. Det fremgår, at dette forhold kan være med til at øge kompleksiteten i voldsudsatte brugere og beboeres problembillede. Sociale problemer hos børn og nære relationer kan være en stor bekymring, der fylder, og som påvirker deres opmærksomhed på øvrige sociale problemer og på mulighederne for at arbejde med dem.

Slutteligt belyser kapitlet, at et krisecenterophold ikke nødvendigvis kan imødekomme alle sociale problemer hos personer udsat for vold i nære relationer. Det kan være altafgørende for

etableringen af et godt hverdagsliv, at personer udsat for vold i nære relationer også får den rette hjælp og støtte efter krisecenteropholdet. Kapitlet indikerer også, at ensomheden og isolationen hos personer udsat for vold i nære relationer kan fortsætte efter krisecenteropholdet. Det er derfor vigtigt, at der er fokus på, at den voldsudsatte person bliver en del af sit lokalområde og får skabt et godt netværk, der kan være med til at give støtte til beboeren eller brugeren.

1. Indledning

Vold i nære relationer er en problemstilling med mange nuancer og forskelligartede konsekvenser, som kan belyses ud fra forskellige perspektiver, herunder sundheds-, køns- og juridiske perspektiver. Det kan samtidig være en kompleks problemstilling at håndtere både for de berørte og for områdets fagfolk.

Det skønnes, at omkring 38.000 kvinder og 19.000 mænd hvert år bliver udsat for fysisk partnervold i Danmark (Deen et al., 2018: 8), og det skønnes, at omkring 3,9 pct. af kvinder og 1,9 pct. af mænd i Danmark i 2020 har været udsat for psykisk partnervold i løbet af det seneste år (Ottosen & Østergaard, 2022: 24).

Kvinder og mænd udsat for vold i nære relationer har ikke nødvendigvis andre sociale problemer end den vold, de har været udsat for. Alligevel viser flere undersøgelser, at målgruppen kan have flere øvrige sociale problemer, og at målgruppens fysiske og psykiske sundhed ofte er forringet sammenlignet med befolkningen (Børne- og Socialministeriet, 2018; Dokkedahl et al., 2021; Laursen & Johansen, 2020; Jensen et al., 2020; Oldrup et al., 2018; Rambøll, 2015; Socialstyrelsen, 2017; Socialstyrelsen, 2022). For at forstå voldsudsatte personers samlede situation er det vigtigt også at have fokus på andre sociale problemer, som påvirker borgernes liv, og som kan have betydning for, hvilke støttebehov de kan have.

Socialstyrelsens tematiske undersøgelse om sociale problemer hos voldsudsatte personer har til formål at undersøge, hvilke sociale problemer kvinder og mænd på kvindekrisecenter, mandekrisecenter og ambulante tilbud har ud over deres voldsudsathed, og hvordan interviewpersoner på udvalgte tilbud oplever de sociale problemer, brugere af og beboere på tilbuddene har.

Socialstyrelsen definerer sociale problemer som en "*tilstand, som er kendetegnet ved, at en person er, eller er i fare for at blive, marginaliseret*" (Socialstyrelsen, u.å.b).

I denne undersøgelse forstås sociale problemer bredt som udfordringer, der begrænser det sociale liv for personer udsat for vold i nære relationer, og som kan være med til at afkoble den voldsudsatte personer fra at deltage i samfundet på lige fod med andre. Sociale problemer dækker bl.a. kriminalitet, psykiske vanskeligheder, marginalisering, generelle sårbarheder og dårlige levebetingelser.

På baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik (DST) belyses udvalgte karakteristika blandt voldsudsatte kvinder på kvindekrisecentre og voldsudsatte mænd, som har deltaget i Socialstyrelsens spørgeskemaundersøgelse om vold i nære relationer i 2020. For kvinder på kvindekrisecenter belyses også, hvilke sociale indsatser og hvilke sociale tilbud de har modtaget, før de havde ophold på kvindekrisecenter. Der ses bl.a. på offentlige ydelser, kontakt til psykiatrisk sygehus, foranstaltninger i barndommen og stofmisbrugsbehandling.

Sociale problemer hos voldsudsatte personer kan opstå som konsekvens af den vold, de udsættes for, men de sociale problemer kan også have eksisteret forud for voldsudsættelsen eller have sammenhæng til andre omstændigheder i personens liv. I denne undersøgelse er det derfor ikke muligt at belyse kausale sammenhænge mellem vold i nære relationer og voldsudsatte personers øvrige sociale problemer. Det er også vigtigt at understrege, at ikke alle personer udsat for vold i nære relationer har komplekse og samtidige sociale problemer med behov for flere eller andre støtteforanstaltninger.

Med afsæt i interviews med ledere, medarbejdere og voldsudsatte beboere og brugere af udvalgte tilbud til personer udsat for vold i nære relationer undersøges det, hvordan interviewpersonerne på tilbuddene oplever voldsudsatte brugere og beboeres sociale

problemer, og hvilke sociale problemer interviewpersonerne oplever, det kan være vanskeligt at få hjælp til.

Rapporten er lavet i regi af *Undersøgelse om vold i nære relationer*. Undersøgelsen laves af Socialstyrelsen hvert andet år og består af rapporten *Undersøgelse om vold i nære relationer - En kvantitativ undersøgelse om brugere af kvindekrisecentre, mandekrisecentre og ambulante rådgivningstilbud til voldsudsatte personer* og én eller flere tematiske undersøgelser.

Foruden rapporten om sociale problemer hos voldsudsatte personer udgives følgende rapporter om vold i nære relationer i 2022:

<p>Undersøgelse om vold i nære relationer 2022</p> <p>Undersøgelse om vold i nære relationer har til formål at bidrage til et øget og løbende opdateret vidensgrundlag om personer udsat for vold i nære relationer med fokus på karakteristika ved den vold, personerne på tilbuddene har været udsat for.</p> <p>Rapporten i 2022 er baseret på spørgeskemabesvarelser, der i 2020 er indsamlet hos voldsudsatte kvinder og mænd med ophold på kvindekrisecentre eller mandekrisecentre. I undersøgelsen indgår også personer udsat for vold i nære relationer, som modtager ambulante rådgivningsforløb målrettet personer udsat for vold i nære relationer. Derudover indgår der i undersøgelsen besvarelser fra børn og unge, som ledsager deres mor eller far på et tilbud til personer udsat for vold i nære relationer, eller børn og unge som selv deltager i ambulante rådgivnings- eller støtteforløb til personer udsat for vold i nære relationer.</p>	<p>Frivillige i tilbud til voldsudsatte personer</p> <p>Den tematiske undersøgelse om frivillige i tilbud til voldsudsatte personer har til formål at belyse frivilliges bidrag til tilbud målrettet personer udsat for vold i nære relationer, samt hvilken betydning dette bidrag har for indsatsen. Det undersøges bl.a., hvilke funktioner de frivillige har på tilbuddene, hvad der motiverer de frivillige, samt hvordan ledere, medarbejdere, frivillige og voldsudsatte personer oplever inklusionen af frivillige i tilbuddenes opgaveløsning.</p> <p>Undersøgelsen bygger på interviews med ledere, medarbejdere, frivillige og voldsudsatte personer på tilbud til voldsudsatte personer.</p>
--	---

1.1 Læsevejledning

I *kapitel 1* introduceres undersøgelsens baggrund og formål og de to øvrige rapporter i regi af Undersøgelse om vold i nære relationer præsenteres.

I *kapitel 2* rammesættes undersøgelsen med beskrivelser af indsatser på området.

I *kapitel 3* beskrives undersøgelsens metode og de begreber og definitioner, der anvendes i rapporten.

I *kapitel 4* beskrives udvalgte socioøkonomiske karakteristika ved kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020 og mænd, som har deltaget i Socialstyrelsens spørgeskemaundersøgelse om vold i nære relationer i 2020.

I *kapitel 5* belyses gennem registeranalyser en række sociale problemer hos kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020, herunder sociale foranstaltninger i voksenlivet, kontakt til psykiatrien og kriminalitet.

I *kapitel 6* belyses udvalgte tilbuds oplevelser af sociale problemer hos personer udsat for vold i nære relationer, og hvilken betydning kompleksiteten af sociale problemer hos målgruppen har for støttebehovet hos voldsudsatte beboere på og brugere af tilbuddene.

I *kapitel 7* belyses udvalgte tilbuds oplevelser af, hvilke sociale problemer det er vanskeligt for personer udsat for vold i nære relationer at få hjælp til. Kapitlet kommer blandt andet ind på aflastning til familier, bolig som et fundament for et stabilt liv og betydningen af sociale problemer hos de voldsudsatte personers nære relationer.

2. Rammesætning og baggrund

Kvindekrisecentre var i mange år stort set det eneste tilbud med en indsats målrettet personer udsat for vold i nære relationer. I løbet af de seneste to årtier er der særligt sket en udvikling i antallet og variationen af tilbud og i den støtte, der tilbydes til personer udsat for vold i nære relationer.

For at give et indblik i det område, denne undersøgelse spiller ind i, beskrives det kort i nedenstående afsnit, hvilke tilbud der på nuværende tidspunkt findes til mænd og kvinder udsat for vold i nære relationer. Derefter beskrives kort resultater fra udvalgte undersøgelser om sociale problemer hos personer udsat for vold i nære relationer.

2.1 Tilbud til kvinder udsat for vold i nære relationer

I 2004 blev kvinders ret til at tage ophold på krisecenter en del af serviceloven ved vedtagelsen af Lov om Social Service (SEL) § 93a, nu SEL § 109. Den selvstændige bestemmelse i serviceloven lovfæstede kvinders ret til at tage ophold på krisecenter uden henvisning fra hjemkommunen (Oldrup, 2020: 35). Servicelovens § 109, stk. 1 fastslår:

Kommunalbestyrelsen skal tilbyde midlertidigt ophold i boformer til kvinder, som har været udsat for vold, trusler om vold eller tilsvarende krise i relation til familie- eller samlivsforhold. Kvinderne kan være ledsaget af børn, og de modtager under opholdet omsorg og støtte (Retsinformation, 2021a).

Der er igennem årene kommet flere tilføjelser til servicelovens § 109, herunder stk. 7 om indledende og koordinerende rådgivning, stk. 8 om psykologbehandling til ledsagende børn og stk. 9 om psykologbehandling til kvinder med ophold på kvindekrisecentre. Nedenfor gennemgås kort hver af de tre tilføjelser.

2.1.1 Indledende og koordinerende rådgivning

Kommunerne er efter SEL § 109, stk. 7 forpligtet til at tilbyde indledende og koordinerende rådgivning til kvinder, der tager ophold på et kvindekrisecenter. Servicelovens § 109, stk. 7 fastslår:

Kommunalbestyrelsen skal tilbyde indledende og koordinerende støtte og vejledning til kvinder på boformer efter denne bestemmelse. Den indledende rådgivning skal iværksættes så tidligt som muligt efter orientering om optagelse i boformen og skal introducere kvinden til den koordinerende rådgivning og skabe kontakt mellem kvinden og en medarbejder, der varetager den koordinerende rådgivning. Den koordinerende rådgivning gives i forhold til bolig, økonomi, arbejdsmarked, skole, daginstitutioner, sundhedsvæsen m.v. og skal understøtte de enkelte dele i kommunalbestyrelsens øvrige tilbud. Rådgivningen iværksættes, senest når forberedelsen til udflytning fra boformen påbegyndes, og gives, indtil kvinden og eventuelle børn er etableret i egen bolig (Retsinformation, 2021a).

Den indledende og den koordinerende rådgivning skal betragtes som ét samlet forløb, der har til formål at bidrage til, at kvinden og eventuelle børn kan få en ny og mere stabil tilværelse. Kvinden skal gennem den indledende rådgivning bl.a. introduceres til den koordinerende

rådgivning, der har til formål at støtte og gøre kvinden og eventuelle børn parate til at flytte fra kvindekrisecentret og etablere en selvstændig tilværelse uden vold (Retsinformation, 2021b).

2.1.2 Psykologbehandling til kvinder og ledsagende børn

Kommunerne er efter SEL § 109, stk. 8 forpligtet til at tilbyde psykologbehandling til børn, som ledsager deres mor på krisecenter. Servicelovens § 109, stk. 8 fastslår:

Kommunalbestyrelsen skal tilbyde psykologbehandling til alle børn, som ledsager moderen under dennes ophold i boformer efter denne bestemmelse. Behandling skal have et omfang på mindst fire timer og op til ti timer afhængigt af barnets behov. Behandlingen skal udføres af en autoriseret psykolog. Pligten til at tilbyde psykologbehandling gælder uanset opholdets varighed. Tilbuddet skal iværksættes under selve opholdet eller i umiddelbar forlængelse heraf (Retsinformation, 2021a).

En stor del af de børn og unge, som følger med deres mor på krisecenter, har overhørt eller overværet vold mod moren. Mange har også selv været udsat for vold. Formålet med psykologbehandlingen er derfor at give dem professionel hjælp til at håndtere deres situation (Retsinformation, 2019). Pligten til at tilbyde psykologbehandling til ledsagende børn på kvindekrisecenter supplerer de øvrige forpligtelser, som kommunalbestyrelsen har til at hjælpe børn og unge med behov for særlig støtte (Social- og Ældreministeriet, u.å.).

Kommunerne er ligeledes forpligtet til at tilbyde psykologbehandling til kvinder, der tager ophold på et krisecenter, jf. SEL § 109, stk. 9. Servicelovens § 109, stk. 9 fastslår:

Kommunalbestyrelsen skal tilbyde 10 timers psykologbehandling til kvinder, der får ophold i boformer efter stk. 1. Behandlingen skal udføres af en autoriseret psykolog. Pligten til at tilbyde psykologbehandling gælder uanset opholdets varighed. Tilbuddet skal iværksættes under selve opholdet eller i umiddelbar forlængelse heraf (Retsinformation, 2021a).

Psykologbehandling til kvinden vil så vidt muligt skulle koordineres med den øvrige indsats for kvinden på kvindekrisecentret, herunder særligt den indledende og koordinerende rådgivning efter servicelovens § 109, stk. 7, og psykologbehandling til evt. ledsagende børn efter servicelovens § 109, stk. 8, samt andre indsatser efter serviceloven og anden relevant lovgivning (Retsinformation, 2021b).

2.2 Tilbud til mænd udsat for vold i nære relationer

Mænd i krise, som i nogle tilfælde kan skyldes vold i nære relationer, kan i dag søge ophold på mandekrisecentre efter servicelovens § 110. Servicelovens § 110 fastslår:

Kommunalbestyrelsen skal tilbyde midlertidigt ophold i boformer til personer med særlige sociale problemer, som ikke har eller ikke kan opholde sig i egen bolig, og som har behov for botilbud og for tilbud om aktiverende støtte, omsorg og efterfølgende hjælp (Retsinformation, 2021a).

SEL § 110 omtaler ikke voldsudsatte direkte og er derfor ikke specifikt målrettet denne målgruppe. Mange boformer til mænd i krise efter SEL § 110 favner derfor en bredere gruppe af sociale problemer såsom skilsmisse, problemer ift. samvær med børn, koordinering til øvrige hjælpeforanstaltninger og konflikt og vold.

Som en del af servicelovens § 110 kan lederen af boformen tilbyde efterforsorg (efterfølgende hjælp) i forbindelse med udflytning i egen bolig uden for § 110-regi. Det er individuelt, om der er

behov for efterforsorg, hvor meget og hvor længe. Behovet og omfanget bør derfor aftales i forbindelse med udarbejdelse af en handleplan (Retsinformation, 2021b).

Efterforsorgen har en midlertidig karakter og har til formål at understøtte en god overgang efter et ophold på et § 110-tilbud til en selvstændig tilværelse i egen bolig og til evt. hjælp i form af fx bostøtte efter SEL § 85, som visiteres af kommunen. Formålet med efterforsorgen er, jf. SEL § 81, at styrke den enkeltes egne muligheder og eget ansvar for at udvikle sig og udnytte egne potentialer, i det omfang det er muligt for den enkelte. Det kan fx ske ved at støtte borgeren i at fastholde egen bolig eller medvirke til at bryde isolation eller ensomhed (ibid.).

2.3 Ambulante tilbud til personer udsat for vold i nære relationer

Ud over kvindekrisecentre og mandekrisecentre, som tilbyder ophold til voldsudsatte personer, findes der flere ambulante rådgivnings- eller støttetilbud målrettet eller med særligt fokus på vold i nære relationer. Socialstyrelsens definition af et ambulante tilbud lyder:

Et ambulante tilbud er et tilbud, der leverer ydelser til en person, i forbindelse med at personen kortvarigt er på tilbuddet. En person kommer typisk kun på et ambulante tilbud for at modtage en specifik ydelse og forlader umiddelbart derefter stedet. Ambulante tilbud leverer fx rådgivning, behandling og træning (Socialstyrelsen, u.å.a).

Et ambulante tilbud dækker i denne rapport tilbud til personer udsat for vold i nære relationer, som ikke kræver, at personen overnatter på en boform. Ambulante rådgivningstilbud kan levere forskellige ydelser og indsatser, herunder eksempelvis rådgivning ved enkeltstående henvendelser, individuelle rådgivningsforløb og gruppeforløb. Nogle tilbud leverer også behandlingsindsatser. Et ambulante tilbud kan også levere ydelser af fx telefonisk eller virtuel karakter.

Lev Uden Volds Nationale Hotline er et eksempel på et ambulante tilbud til personer udsat for vold i nære relationer. Hotlinen er et anonymt og gratis rådgivningstilbud til bl.a. voldsudsatte og voldsudøvende kvinder og mænd. Henvendelserne foregår enten telefonisk eller via en chatfunktion (Lev Uden Vold, u.å.). Et andet eksempel er Mødrehjælpens Ud af Voldens Skygge, som er et gratis behandlings- og rådgivningstilbud til kvinder og børn, der har levet med vold i familien (Mødrehjælpen, u.å.). Som et tredje eksempel tilbyder nogle kvindekrisecentre og mandekrisecentre også ambulante rådgivning og ambulante tilbud til personer udsat for vold i nære relationer.

Ambulante tilbud til personer udsat for vold i nære relationer varetages, tilsvarende boformer på området, ofte af civilsamfundsorganisationer, men de lægger sig, modsat boformerne, typisk ikke op ad bestemte paragraffer i serviceloven.

Antallet af ambulante tilbud til personer udsat for vold i nære relationer er vokset gennem de senere år og er ligesom krisecentre i stigende grad blevet professionaliseret (Oldrup, 2020: 36). En antologi om vold i familien fra 2020 peger på, at professionaliseringen af indsatser på krisecentre og ambulante tilbud er sket ud fra en erkendelse af målgruppens komplekse behov, samt at psykologiske skadesvirkninger af volden er alvorlige, hvilket kan stille større krav om kompetencer og viden (ibid.). Tilsvarende ses der på området bl.a. også nye, specialiserede tilbud målrettet bestemte grupper af voldsudsatte personer. Eksempelvis er der oprettet kvindekrisecentre, som har til formål at hjælpe voldsudsatte kvinder med samtidigt misbrug, hvilket er et eksklusionskriterie på mange andre kvindekrisecentre (ibid.).

2.4 Udvalgte undersøgelser om vold og samtidige problemer

Undersøgelser tegner et billede af, at personer, der er udsat for vold i nære relationer, er en heterogen målgruppe. Nogle voldsudsatte personer kan have komplekse, samtidige problemstillinger, mens andre voldsudsatte personer ikke har øvrige sociale problemer eller har sociale problemer af varierende intensitet. Forskellene i forekomsten af sociale problemer og støttebehov blandt målgruppen medfører et behov for forskellige indsatser.

Sociale problemer hos voldsudsatte personer kan i mere eller mindre grad være relateret til vold i nære relationer (fx traumer, psykiske vanskeligheder eller tillidsudfordringer), men de kan uanset årsagen have betydning for personens muligheder for at indgå i samfundet på lige fod med andre.

En beboer på et kvindekrisecenter beskriver nedenfor, den kaotiske og komplekse situation hun var i, da hun ankom til krisecentret. Beskrivelsen illustrerer, hvad der kan være på spil, når en person udsat for vold i nære relationer søger hjælp:

”Jeg har beskrevet mig selv som en stak legoklodser, der lå på gulvet, spredt ud over det hele, og dem har de hjulpet mig med at sætte sammen igen.”

Beboer på kvindekrisecenter

2.4.1 Udvalgte undersøgelser om vold og sociale problemer

En screeningsrapport om ambulante indsatser til kvinder og mænd, som er udsat for vold i nære relationer, peger på, at nogle kommuner ser et behov for indsatser til personer udsat for vold i nære relationer, der involverer en helhedsorienteret tilgang. Dette skyldes, at kommunerne sjældent oplever vold i nære relationer som den eneste problemstilling hos målgruppen (Rambøll, 2020a: 12).

I en evaluering af kvindekrisecentre lavet af Rambøll i 2015 fremgår det, at kvinder på krisecenter oftere har sociale problemer og mindre stærk familiebaggrund end den øvrige kvindelige befolkning (Rambøll, 2015: 3). Evalueringen viser, at flere kvinder med ophold på krisecenter har misbrugsproblemer og er dømt for kriminalitet end kvinder i den danske befolkning. Derudover viser evalueringen, at ca. en tredjedel af kvinderne på krisecenter har været anbragt i løbet af deres opvækst, hvilket kan være med til at øge risikoen for at få sociale problemer senere i livet.

Evalueringen viser også, at kvinder på krisecenter har hyppigere kontakt til sundhedsvæsenet, og at de modtager psykologbehandling i højere grad end den danske befolkning (Rambøll, 2015). Det fremgår ligeledes af Socialpolitisk Redegørelse fra 2018, at ca. en tredjedel af de kvinder, som er blevet indskrevet på et kvindekrisecenter i 2017, har haft kontakt til den regionale sygehuspsykiatri i årene 2012-2016. Det er fire gange så mange som danske kvinder generelt (Børne- og Socialministeriet, 2018: 269).

Af Socialstyrelsens årsstatistik for kvinder og børn på krisecenter i 2016 fremgår det, at næsten halvdelen af de deltagende kvinder oplever symptomer på PTSD (Socialstyrelsen, 2017: 16). Dette kan betyde, at de har støttebehov, som ikke alene kan imødekommes på eksempelvis midlertidige boformer målrettet personer udsat for vold i nære relationer, men som kræver anden specialiseret hjælp.

I faghæftet Under Radaren beskrives det, at langt de fleste mænd, der henvender sig til Mandecentret ifm. at være udsat for vold i nære relationer, ønsker hjælp til flere problemstillinger (Jensen et al., 2020: 38). I faghæftet vurderes det, at voldsudsatte mænd, som

har ophold på en af Mandecentrets afdelinger, har komplekse sociale problemer (Jensen et al., 2020). Særligt mænd med anden etnisk baggrund end dansk har ofte meget komplekse sociale problemer. Denne målgruppe udgør næsten halvdelen af de 58 indskrivninger på Mandecentrets afdelinger, som i perioden fra 2016-2018 var udsat for vold. Ud over volden kan mændene have udfordringer med arbejds- og boligmarkedet, et begrænset socialt netværk, dårlig trivsel og være plaget af bekymringer, uro og sorg. Disse udfordringer gør, at de voldsudsatte mænd er i stor risiko for at udvikle stress og depression (ibid.).

Personer, der er udsat for vold i nære relationer, kan i mange tilfælde opleve konsekvenser af voldsudsættelsen, der viser sig på forskellige måder, herunder i form af fx fysiske og psykiske mén. En rapport fra 2021 om voldens følgevirkninger i et traumeperspektiv peger blandt andet på, at mange kvinder på krisecentre, der har oplevet fysisk, psykisk eller seksuel vold, har alvorlige symptomer på PTSD og kompleks PTSD (Dokkedahl, 2021). En kortlægning af forskning om konsekvenser af psykisk vold fra Lev Uden Vold (LUV) peger desuden på, at psykisk vold har konsekvenser for psykisk, fysisk og social trivsel (Oldrup et al., 2018). Det fremgår i kortlægningen, at studier peger på en særskilt sammenhæng mellem psykisk vold og hhv. angst, depression og PTSD for både mænd og kvinder (Lauersen & Johansen, 2020).

Sundheds- og Sygelighedsundersøgelse (SUSY) gennemføres hvert fjerde år på en repræsentativ stikprøve af kvinder og mænd fra 16 år og opefter. I 2017 pegede undersøgelsen bl.a. på en sammenhæng mellem kvinder og mænds udsættelse for fysisk partnervold og det at have dårligt eller mindre godt helbred, at være meget generet af hovedpine, at være meget generet af træthed, at være trist til mode det meste af tiden, at være ængstelige næsten dagligt, at være meget generet af søvnbesvær og/eller at være uønsket alene. Samme sociale og sundhedsmæssige problemer kunne i SUSY-undersøgelsen også ses for målgruppen af kvinder udsat for seksuel partnervold (Lauersen & Johansen, 2020: 120-125).

I en kvantitativ kortlægning af risici og konsekvenser ved at have været offer for en voldsforbrydelse i Danmark i perioden fra 2001 til 2016, ses en overrepræsentation af målgruppen på en række indikatorer for sociale problematikker. Kortlægningen peger på, at konsekvenserne ved en voldsforbrydelse af fysisk, psykisk eller seksuel karakter kan være langvarige. Undersøgelsen viser, at ofre for voldsforbrydelserne har en øget risiko for at opleve negative livsbegivenheder såsom psykiske vanskeligheder, alkohol- og stofmisbrug og manglende tilknytning til arbejdsmarkedet. Rapporten indikerer desuden, at der er behov for initiativer og indsatser, som kan være med til at støtte ofrene og deres familiers livssituation efter en voldsforbrydelse (Andrade et al., 2020: 20-21). Det bør til rapporten fra VIVE nævnes, at offerets voldsudøver i rapporten ikke begrænser sig til en nær relation, og at voldsforbrydelser derfor betragtes i en bredere forstand end den generelle afgrænsning i Socialstyrelsens undersøgelse om Sociale problemer hos voldsudsatte personer. Dertil er undersøgelsens konklusioner primært baseret på oplysninger om forbrydelser fra Danmarks Statistiks registre, hvorfor analyserne begrænser sig til at omfatte oplysninger om hændelser, der har været igennem en retssag (Andrade et al., 2020: 5).

Det er relevant at få mere viden om voldsudsatte personers sociale problemer, når de har ophold på kvindekrisecentre, mandekrisecentre eller modtager ambulante behandling. Ligeledes er det relevant at få mere viden om, hvilke behov der er for at imødekomme eventuelle øvrige sociale problemer – både på tilbud til personer udsat for vold i nære relationer og det øvrige velfærdssystem. Med afsæt i kvantitative og kvalitative data bidrager Socialstyrelsens undersøgelse med øget viden på dette område. Der undersøges, hvilke sociale problemer kvinder og mænd på kvindekrisecentre, mandekrisecentre og ambulante tilbud har ud over deres voldsudsathed, og hvordan interviewpersonerne på udvalgte tilbud oplever den hjælp, personer udsat for vold i nære relationer kan få til deres sociale problemer.

3. Metode

I dette kapitel præsenteres metoder, data og begreber brugt i forbindelse med udarbejdelsen af undersøgelsen om sociale problemer hos voldsudsatte personer. Kapitlets formål er at belyse datagrundlaget for undersøgelsen samt at skabe gennemsigtighed i undersøgelsens tilblivelse.

3.1 Undersøgelsens kvantitative opgørelser

I denne undersøgelse om sociale problemer hos voldsudsatte personer indgår en målgruppeanalyse om kvinder på krisecenter i perioden 2017-2020. Derudover indgår også en beskrivelse af overordnede karakteristika ved de mænd, som i 2020 deltog i Socialstyrelsens spørgeskemaundersøgelse om vold i nære relationer i 2020, og som i denne forbindelse oplyste deres CPR-nummer.

Foruden målgruppeanalysen indeholder undersøgelsen opgørelser om indikatorer for sociale problematikker blandt kvinder på krisecenter i 2017-2020, herunder bl.a. om de har modtaget sociale foranstaltninger i voksenlivet og barndommen, om de har haft kontakt til psykiatrien, og om de har været ofre for eller er blevet dømt for kriminalitet.

Opgørelserne om kvinder på krisecenter i 2017-2020 er baseret på data fra Danmarks Statistik (DST). DST har siden 2017 lavet en obligatorisk indsamling af CPR-numre og ind- og udflytningsdatoer blandt kvinder og ledsagende børn på kvindekrisecenter efter servicelovens § 109. Alle kvinder med ophold på kvindekrisecenter indgår i statistikken. Krisecentrene oplyser bl.a. kvindernes CPR-nummer, ledsagende børn og ind- og udflytningsdato til DST. Det er muligt for kvinder at tage anonymt ophold på kvindekrisecenter. For kvinder med anonymt ophold registreres CPR-nummeret ikke. Opgørelserne i denne rapport dækker kvinder, som ikke har anonymt ophold. Det er forskelligt fra år til år, hvor mange kvinder der tager anonyme ophold. I 2017-2020 har mellem 5 og 10 pct. af kvinderne haft anonymt ophold i det enkelte år (Danmarks Statistik, u.å.).

Undersøgelsens opgørelser om voldsudsatte mænd på mandekrisecenter eller i ambulante tilbud er baseret på oplysninger om mænd, som har deltaget i Socialstyrelsens spørgeskemaundersøgelse om vold i nære relationer i 2020, og som i denne forbindelse har oplyst deres CPR-nummer. Opgørelser om voldsudsatte mænd er forbundet med betydelige forbehold. Datagrundlaget for mænd udsat for vold i nære relationer er begrænset og bundet op på mændenes frivillige deltagelse i Socialstyrelsens spørgeskemaundersøgelse om vold i nære relationer i 2020, som det derudover er valgfrit, om mændene vil oplyse deres CPR-nummer i forbindelse med. I alt indgår 26 mænd udsat for vold i nære relationer i opgørelserne. Dette betyder bl.a., at det ikke er muligt at lave samme analyser og fremvise lige så mange tal for mænd udsat for vold i nære relationer som for kvinder. Det betyder også, at tallene for denne målgruppe skal tolkes med stor forsigtighed.

DST indsamler også data om personer på med ophold på boformer efter servicelovens § 110. Som beskrevet i kapitel 2 i afsnittet om *Tilbud til mænd, der er udsat for vold i nære relationer* er denne paragraf ikke begrænset til personer udsat for vold i nære relationer. Personer udsat for vold i nære relationer på tilbud under servicelovens § 110 kan derfor ikke i dataene fra DST

isoleres fra den resterende målgruppe hos § 110-tilbuddene. Datasættet er i sin helhed derfor ikke brugbart for afgrænsningen af målgruppen af voldsudsatte mænd i denne undersøgelse.

Tabel 1: Antal personer, som indgår i undersøgelsen om sociale problemer hos voldsudsatte personer, fordelt på køn.

	Antal personer, som indgår i rapportens kvantitative opgørelser
Kvinder med ophold på kvindekrisecenter i 2017-2020	5.637
Mænd, som har deltaget i Socialstyrelsens spørgeskemaundersøgelse om vold i nære relationer i 2020	26

I undersøgelsen præsenteres opgørelser om socioøkonomiske karakteristika ved kvinder på krisecenter i 2017-2020, mens der i undersøgelsen kun bliver præsenteret overordnede tal for målgruppen af mænd, som i 2020 har deltaget i Socialstyrelsens spørgeskemaundersøgelse om vold i nære relationer og i denne sammenhæng har oplyst deres CPR-nummer. Dette skyldes, at datagrundlaget for mænd er begrænset (se tabel 1).

3.2 Undersøgelsens kvalitative analyser

Undersøgelsens kvalitative del skal belyse følgende undersøgelsesspørgsmål:

- Hvilke sociale udfordringer oplever ledere og medarbejdere på tilbud til voldsudsatte personer og personer udsat for vold i nære relationer, at de voldsudsatte personer har behov for hjælp til?
- Hvilke sociale udfordringer oplever ledere og medarbejdere på tilbud til voldsudsatte personer og personer udsat for vold i nære relationer, at det er vanskeligt at få hjælp til?

De kvalitative analyser i undersøgelsen er baseret på semistrukturerede interviews med hhv. ledere, medarbejdere og voldsudsatte personer på tre udvalgte tilbud til personer udsat for vold i nære relationer. Interviewene blev udført i august og september 2021.

De to undersøgelsesspørgsmål er operationaliseret i en interviewguide med undersøgelsesspørgsmål og temaer indenfor blandt andet tilbuddenes oplevelse og varetagelse af voldsudsatte personers sociale problemer, beboere og brugeres oplevelse af den hjælp, de modtog til egne sociale problemer, konsekvenser af sociale problemer, beboere og brugeres behov for hjælp til sociale problemer, forbedringer og opmærksomhedspunkter til indsatsen til voldsudsattes sociale problemer mf.¹

I dataindsamlingen til undersøgelsens kvalitative del interviewes både personer udsat for vold i nære relationer og ledere og medarbejdere på tilbud til personer udsat for vold i nære relationer. I rapporten indgår derfor perspektiver og synspunkter fra både ledere, medarbejdere og voldsudsatte personer.

Resultaterne af analyserne er udtryk for oplevelser og holdninger hos interviewpersonerne. Resultaterne er således ikke udtryk for holdninger og oplevelser hos alle tilbud til personer

¹ Undersøgelsens interviewguide følger i Bilag 3

udsat for vold i nære relationer eller alle voldsudsatte personer, som har ophold på en boform til personer udsat for vold i nære relationer, eller som modtager et ambulante tilbud.

Anvendelsen af semistrukturerede interviews med ledere, medarbejdere og voldsudsatte personer gør det muligt at få et dybdegående indblik i sociale problemer, der ligger ud over den vold, de har været udsat for. De kvalitative interviews bidrager således med en viden, som ellers ikke er tilgængelig ved brug af andre undersøgelsesmetoder.

I bilag 3 beskrives fremgangsmåden for interviewene, bearbejdningen af de kvalitative data, interviewguiden og udvælgelsen af de deltagende tilbud.

3.3 Begreber og definitioner

I rapporten anvendes forskellige begreber om vold i nære relationer og sociale problemer. Forskellige aktørers definition af begreber på området kan variere, og det følgende vil derfor beskrive, hvordan begreberne anvendes i denne rapport.

3.3.1 Vold

Socialstyrelsen definerer vold som:

"Vold er en handling eller trussel, der uanset formålet kan krænke en anden persons integritet, eller som skræmmer, smerter eller skader personen – uanset om personen er et barn eller en voksen. Volden kan have samme effekt på andre personer, der overværer eller overhører handlingen. Volden kan være en bevidst handling eller en handling, der sker i affekt. Handlingen overskrider endvidere samfundets love og normer.

Uanset typen af vold, der begås mod et barn, så er der tale om en adfærd fra forældrene eller andre omsorgsgivere, som er ødelæggende for eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet. Enhver form for vold bringer barnets udvikling og sundhed i fare." (Vidensportalen, 2021).

3.3.2 Nære relationer

I undersøgelsen er der fokus på personer, som har været udsat for vold i nære relationer. Socialstyrelsen definerer *nære relationer* som personer i familien, hjemmet eller tidligere eller nuværende ægtefæller eller partnere, uanset om de er samboende. Derudover omfatter nære relationer også omsorgs-, kæreste- og familierelationer, både biologiske og ikke-biologiske (Vidensportalen, 2022).

3.3.3 Sociale problemer

Som nævnt i *Indledningen* i kapitel 1 definerer Socialstyrelsen sociale problemer som en *tilstand, som er kendetegnet ved, at en person er, eller er i fare for at blive, marginaliseret* (Socialstyrelsen, u.å.b).

Sociale problemer forstås i denne undersøgelse bredt som de udfordringer, der begrænser den voldsudsatte persons sociale liv, og som kan være med til at afkoble den voldsudsatte fra at deltage i samfundet på lige fod med andre. Definitionen af sociale problemer kan bl.a. dække problemtyper som kriminalitet og psykisk sygdom, marginalisering, generelle sårbarheder og dårlige levebetingelser. Afgørende for forståelsen af sociale problemer i denne undersøgelse er dog, at de personer, der oplever de sociale problemer, er eller har været udsat for vold i nære relationer.

De sociale problemer kan i mere eller mindre grad være relateret til selve voldsproblematikken (fx traumereaktioner herfra eller tillidsudfordringer som følge af vold), men kan også være uafhængige heraf, men have betydning for den voldsudsattes mulighed for at bryde med volden eller etablere eller opretholde et normalt hverdagsliv (fx anbringelse som barn).

I rapportens kvantitative del belyses indikatorer på sociale problemer. Indikatorerne på sociale problemer defineres som sociale foranstaltninger fx i form af ophold på herberg og forsorgshjem, stofmisbrugsbehandling, handicapydelse, anbringelse i barndommen, kontakt til psykiatrisk sygehusvæsen og kriminalitet. De oplyste sociale problemer kan ses som indikatorer på social udsathed. Det vil sige, at de kan være udtryk for en sårbarhed, som kan udgøre eller påvirke risikoen for at fastholde den voldsudsatte i volden, føre til nye voldelige relationer, intensivere samtidige sociale problemer eller foranledige nye sociale problemer.

I rapportens kvalitative del belyses interviewpersonernes oplevelser af sociale problemer blandt de voldsudsatte personer, de er i kontakt med. De sociale problemer, der omtales gennem de kvalitative interviews, er således udtryk for interviewpersonernes oplevelse af sociale problemer hos brugere og beboere udsat for vold i nære relationer. Når der tales om sociale problemer på baggrund af interviewene, handler det om de sociale forhold og problemer, som de interviewede personer har valgt at fremhæve, fordi de oplever, problemerne fylder hos dem. Det kan være konkrete sociale problemer af forskellig karakter, eller det kan være sociale forhold, der har betydning for det problembillede, interviewpersonerne oplever hos voldsudsatte beboere og brugere.

I forlængelse af ovenstående er det også vigtigt at påpege, at sociale problemer ofte er sammenhængende og indbyrdes afhængige, og sociale problemers karakter og kompleksitet er ligeledes afhængig af personens sociale baggrund, herunder også forældrenes socioøkonomiske karakteristika (Benjaminsen et al., 2018: 28).

4. Målgruppeanalyse

I dette kapitel beskrives socioøkonomiske karakteristika ved kvinder med ophold på kvindekrisecenter i årene 2017-2020. Opgørelserne er baseret på data om 5.637 kvinder, som er indskrevet på kvindekrisecenter i perioden. Kvinder med anonymt ophold indgår ikke i analysen, da det ikke er muligt at koble data med andre registre for disse kvinder. Det er forskelligt fra år til år, hvor mange kvinder der tager anonyme ophold. I 2017-2020 har mellem 5 og 10 pct. af kvinderne haft anonymt ophold i det enkelte år.

I kapitlet præsenteres også overordnede karakteristika for mænd udsat for vold i nære relationer, som har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen til Socialstyrelsens Undersøgelse om vold i nære relationer i 2020, og som i denne forbindelse har oplyst deres CPR-nummer.

Som beskrevet i afsnittet om *Undersøgelsens kvantitative opgørelser* i kapitel 3, afgrænser analysen sig til de 26 mænd, som har deltaget i Socialstyrelsens spørgeskemaundersøgelse om vold i nære relationer i 2020. Undersøgelsens opgørelser om mænd udsat for vold i nære relationer skal derfor fortolkes med stor forsigtighed. Kapitlets resultater om mænd udsat for vold i nære relationer er alene udtryk for karakteristika om disse voldsudsatte mænd og ikke nødvendigvis for målgruppen generelt.

Opgørelser om kvinder med ophold på kvindekrisecentre i 2017-2020 og om voldsudsatte mænd, som har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen om vold i nære relationer i 2020, beskrives separat. Opdelingen skyldes, at datagrundlagene for de to delmålgrupper er væsentligt forskellige, hvorfor de to delmålgrupper ikke kan sammenlignes.

For at sikre en nuanceret forståelse af kendetegn ved målgrupperne inddrages i kapitlet udvalgte, relevante undersøgelser og rapporter, som beskriver socioøkonomiske karakteristika ved målgrupperne.

De socioøkonomiske karakteristika, som belyses i målgruppeanalysen, er:

- Bopæl fordelt på kommuner²
- Alder
- Herkomst
- Højest gennemførte uddannelse
- Forsørgelsesgrundlag.

Karakteristikaene ved de to målgrupper sammenlignes med den danske befolkning, som ligeledes er opdelt på køn.

Resultaterne viser bl.a., at kvinder i hele landet har søgt hjælp hos kvindekrisecentre i 2017-2020, men at de fleste kvinder på kvindekrisecenter har bopæl i de store kommuner med flest indbyggere. Ligeledes viser kapitlet, at kvinder på krisecenter i 2017-2020 er relativt unge; at ca. halvdelen af kvinderne er indvandrere og efterkommere; at målgruppen har et markant lavere uddannelsesniveau sammenlignet med den kvindelige danske befolkning, samt at en relativ stor andel af målgruppen modtog offentlig forsørgelse ugen inden indsatsens start.

De overordnede karakteristika om mænd, som har deltaget i Socialstyrelsens spørgeskemaundersøgelse om vold i nære relationer i 2020, viser, at mændene er relativt unge; at 12 pct. er af anden etnisk herkomst end dansk; at de har et markant lavere uddannelsesniveau sammenlignet med den mandlige danske befolkning, samt at kun få er i

² Bopæl fordelt på kommuner opgøres kun for kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020

ordinær beskæftigelse ugen før indsatsens start, mens en stor andel modtager offentlig forsørgelse.

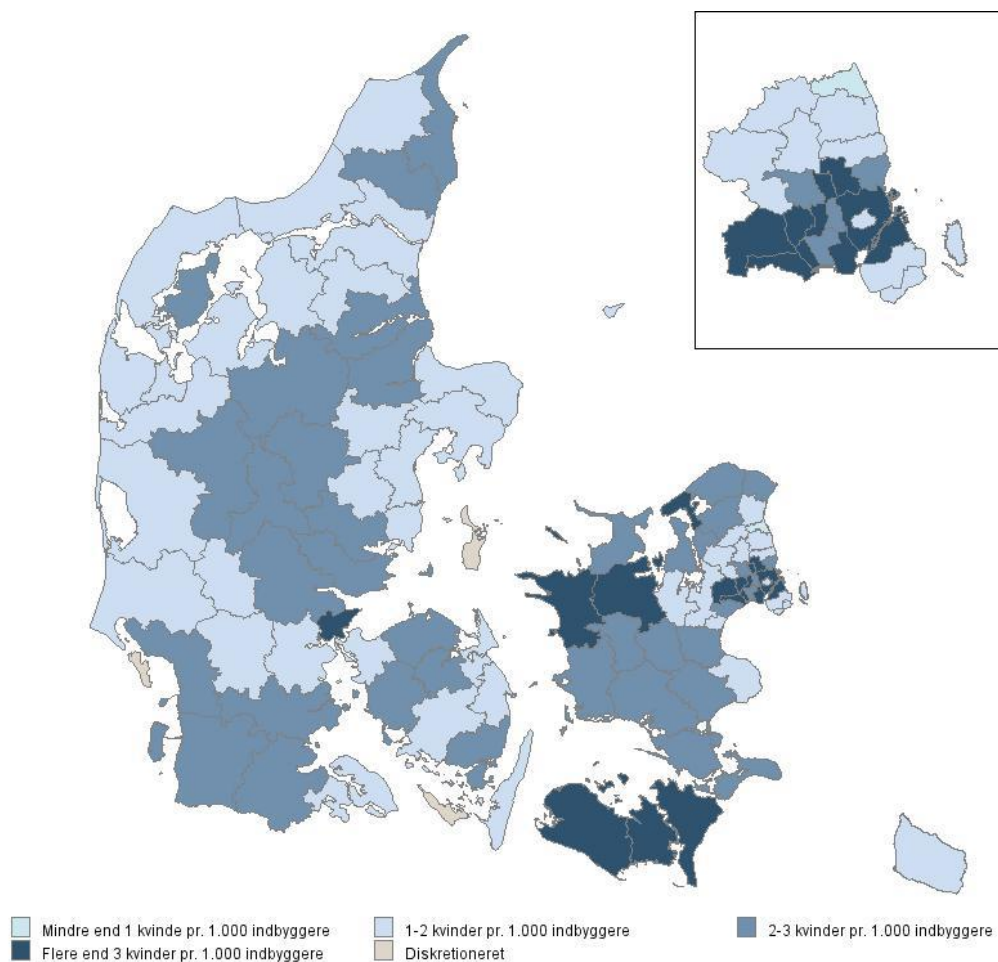
Opgørelserne tegner generelt et billede af to målgrupper, som er mindre ressourcestærke på en række parametre sammenlignet med hhv. den kvindelige danske befolkning og den mandlige danske befolkning.

4.1 Kvinder på kvindekrisecenters bopæl fordelt på kommuner

Vold i nære relationer finder sted i hele Danmark. Som det også er tilfældet med andre sociale problemer, er antallet af voldsudsatte kvinder med ophold på kvindekrisecenter dog størst i områder og i kommuner med flest indbyggere.

Af figur 1 nedenfor ses det, at kvinder med bopæl i bl.a. hovedstadsområdet, Nordvestsjælland og på Lolland-Falster inden deres krisecenterophold er overrepræsenterede på kvindekrisecentrene i 2017-2020 sammenholdt med øvrige dele af landet.

Figur 1: Danmarkskort med fordeling af kvinder på kvindekrisecenter pr. 1.000 kvindelige indbyggere på bopælskommune inden ophold på kvindekrisecenter i 2017-2020³

Anm.: Opgørelserne er baseret på 5.637 kvinder på kvindekrisecenter. Bopælsregion er opgjort pr. d. 31. december året før indsatsstart.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

³ Det har ikke været muligt at lave kommuneopdeling for mænd i UVNR i 2020 grundet for få observationer.

4.2 Alder blandt kvinder på kvindekrisecenter

Det er oftest yngre kvinder, som i perioden 2017-2020 har ophold på kvindekrisecenter. Som det ses af tabel 2, er 36 pct. af kvinder på kvindekrisecenter mellem 26 og 35 år. Til sammenligning udgør kvinder mellem 26 og 35 år i befolkningen 15 pct.

Det ses også af tabel 2, at en relativt lille andel (4 pct.) af kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020 er over 55 år. Til sammenligning udgør kvinder over 55 år 39 pct. af den danske kvindelige befolkning.

I gennemsnit er kvinder på kvindekrisecenter 35 år ved indskrivningstidspunktet.

Tabel 2: Aldersfordeling af kvinder på krisecenter og kvinder i befolkningen (pct.)

Aldersgruppe	Kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020	Kvinder i befolkningen
18-25 år	22 pct.	13 pct.
26-35 år	36 pct.	15 pct.
36-45 år	26 pct.	16 pct.
46-55 år	11 pct.	17 pct.
Over 55 år	4 pct.	39 pct.
Gennemsnitsalder	35 år	50 år

Anm.: Opgørelserne er baseret på 5.637 kvinder med ophold på krisecenter og 2.319.270 kvinder over 18 år i den danske befolkning. Alderen er beregnet på tidspunkt for indsatsens start, dvs. ved indskrivning på kvindekrisecenter. Befolkningen er opgjort pr. 31/12-2016.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

4.3 Herkomst blandt kvinder på kvindekrisecenter

Som det ses af tabel 3 nedenfor, udgør indvandrere og efterkommere af indvandrere halvdelen (50 pct.) af alle kvinder med ophold på kvindekrisecenter i 2017-2020. Sammenlignet med den danske, kvindelige befolkning er dette en betydelig overrepræsentation, da kvindelige indvandrere og efterkommere af indvandrere her udgør 13 pct.

Det ses også i tabel 3 nedenfor, at 43 pct. af kvinder med ophold på krisecenter i 2017-2020 var indvandrere eller efterkommere med ikke-vestlig herkomst.

Tabel 3: Herkomst for kvinder på kvindekrisecenter og kvinder i befolkningen (pct.)

Herkomst	Kvinde på kvindekrisecenter i 2017-2020	Kvinder i befolkningen
Dansk	50 pct.	87 pct.
Indvandrere		
- Vestlig	6 pct.	5 pct.
- Ikke-vestlig	35 pct.	7 pct.
Efterkommere		
- Vestlig	0,4 pct.	0,2 pct.
- Ikke-vestlig	8 pct.	1 pct.

Anm.: Opgørelserne er baseret på 5.637 kvinder på krisecenter og 2.319.270 kvinder over 18 år i den danske befolkning. Befolkningen er opgjort pr. 31/-2016.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

I en rapport af Rambøll fra 2020 er en række kommuner blevet interviewet om efterspørgsel og behov vedr. indsatser til personer udsat for vold i nære relationer. I interviewene giver kommunerne udtryk for, at voldsudsatte kvinders herkomst er et element, der kan forstærke kompleksiteten af de sociale udfordringer blandt denne del af målgruppen (Rambøll, 2020a: 19). En målgruppevurdering i samme rapport beskriver, at særligt tre forhold i tilknytning til kvindernes herkomst bidrager til kvindernes sociale problemer. Det drejer sig om: 1) kultur, 2) sikkerhed og 3) isolation og traumer (Ibid.).

Voldsatte kvinder med anden etnisk herkomst kan for det første komme med en anden kulturel forståelse end etnisk danske kvinder. Denne kulturelle forståelse kan betyde, at kvinderne er mere loyale over for familien og over for manden, end hvad man ser hos andre udsatte grupper. Ved vold i familien kan dette komplicere situationen for kvinderne (Ibid.).

For det andet kan kvinders brud med voldsudøveren indeholde anderledes sikkerhedsmæssige udfordringer, når kvinden har anden herkomst end dansk. Ifølge Rambøll kan kvinder med anden etnisk herkomst end dansk blive ekskluderet fra deres familie og netværk og forfulgt, når de bryder med volden (Ibid.).

For det tredje er isolation fra det omkringliggende samfund også et fremtrædende element i bruddet med volden for en kvinde med anden etnisk herkomst end dansk. Her kan kvindernes situation påvirkes og kompliceres af elementer som sproglige egenskaber og manglende forståelse fra det øvrige samfund. Ligeledes kan kvinder, som er kommet til Danmark som flygtninge eller immigranter, have traumer og psykiske lidelser som følge af disse traumer (Ibid.).

4.4 Uddannelsesniveau blandt kvinder på kvindekrisecenter

Det er kendetegnende for kvinder med ophold på kvindekrisecenter i 2017-2020, at de har et lavere uddannelsesniveau end kvinder i den danske befolkning. Som det ses i tabel 4 har næsten halvdelen af kvinderne på kvindekrisecenter (48 pct.) grundskole som højest gennemførte uddannelse. Det er næsten dobbelt så stor en andel som blandt den kvindelige danske befolkning. Denne gruppe udgør her 26 pct.

Det lavere uddannelsesniveau kan bl.a. hænge sammen med, at kvinder i alderen 18-35 år er overrepræsenterede på landets kvindekrisecentre i 2017-2020 sammenholdt med den kvindelige danske befolkning. At kvinder med ophold på kvindekrisecenter generelt er yngre kan

betyde, at flere af kvinderne er under uddannelse og derfor på sigt vil færdiggøre en ungdoms- eller videregående uddannelse.

Det ses ligeledes i tabel 4, at markant færre kvinder på kvindekrisecenter har en videregående uddannelse. I alt har 20 pct. af kvinderne en videregående uddannelse sammenlignet med den kvindelige danske befolkning, hvor 34 pct. har gennemført en videregående uddannelse. At en femtedel af kvinderne har en videregående uddannelse viser dog også, at kvinder med en stærk uddannelsesmæssig baggrund udsættes for vold og søger hjælp hos kvindekrisecentre.

Tabel 4: Kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020 og kvinder i befolkningen fordelt på højest gennemførte uddannelse (pct.)

	Kvinde på kvindekrisecenter i 2017-2020	Kvinder i befolkningen
Grundskole	48 pct.	26 pct.
Ungdomsuddannelse		
- Gymnasial uddannelse	10 pct.	9 pct.
- Erhvervsfaglig uddannelse	20 pct.	29 pct.
Videregående uddannelse		
- Kort videregående uddannelse	3 pct.	4 pct.
- Mellemlang videregående uddannelse/bachelor	12 pct.	21 pct.
- Lang videregående uddannelse	5 pct.	9 pct.
Uoplyst	3 pct.	2 pct.

Anm.: Opgørelserne er baseret på 5.637 kvinder på krisecenter og 2.319.270 kvinder over 18 år i den danske befolkning. Højest fuldførte uddannelse er opgjort ved indsatsens start for kvinder på kvindekrisecentre. Befolkningen højest fuldførte uddannelse er opgjort pr. 31/12-2016.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Det er dog ikke kun hos kvinder på krisecenter i 2017-2020, at der ses en overrepræsentation i andelen med et lavt uddannelsesniveau sammenholdt med den danske befolkning. Denne overrepræsentation ses også blandt socialt udsatte grupper og særligt blandt udsatte borgere med komplekse sociale udfordringer. I VIVEs undersøgelse fra 2018 om socialt udsatte borgeres brug af velfærdssystemet har tre ud af fire borgere i de grupper, som kategoriseres som havende de meste komplekse udfordringer, ikke anden uddannelse ud over grundskolen (Benjaminson et al., 2018: 73).

4.5 Forsørgelsesgrundlag blandt kvinder på kvindekrisecenter

Generelt ses der en tendens til, at en betydelig andel af kvinderne med ophold på krisecenter i 2017-2020 modtager offentlig forsørgelse i ugen inden indskrivning på krisecenter fx i form af kontanthjælp.

Blandt kvinder på krisecenter er 21 pct. i ordinær beskæftigelse i ugen inden indskrivning på krisecentret. Ser man på beskæftigelsesfrekvensen blandt den kvindelige danske befolkning, er en markant større andel (40 pct.) i ordinær beskæftigelse. Den lave beskæftigelsesfrekvens kan være forårsaget af kvindernes situation, inden de indskrives på kvindekrisecenter, herunder af

den vold de har været udsat for. Andre faktorer såsom aldersfordelingen i målgruppen og andelen med anden herkomst end dansk kan have indvirkning på målgruppens tilknytning til arbejdsmarkedet.

For kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020 ses det, at 27 pct. af kvinderne modtager kontanthjælp i ugen inden indskrivning på krisecentret. Til sammenligning er dette gældende for 3 pct. af den kvindelige danske befolkning.

Tabel 5: Beskæftigelsesstatus og forsørgelsesgrundlag for kvinder på krisecenter og kvinder i befolkningen (pct.)

Forsørgelsesgrundlag	Kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020	Kvinder i befolkningen
Ordinær beskæftigelse	21 pct.	40 pct.
SU	13 pct.	9 pct.
Dagpenge	7 pct.	5 pct.
Sygedagpenge	5 pct.	2 pct.
Kontanthjælp	27 pct.	3 pct.
Fleksjob	2 pct.	2 pct.
Førtidspension	7 pct.	5 pct.
Efterløn/pension	1 pct.	27 pct.
Ressourceforløb/revalidering	5 pct.	1 pct.
Uoplyst/andet	12 pct.	6 pct.

Anm.: Opgørelserne er baseret på 5.637 kvinder på krisecenter og 2.319.270 kvinder over 18 år i den danske befolkning. Beskæftigelsesstatus og forsørgelsesgrundlag er opgjort ugen før indsatsens start. Befolkningen beskæftigelsesstatus og forsørgelsesgrundlag er opgjort sidste uge i december 2015. Se bilag 1 for information om opgørelsesmetoden.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

4.5.1 Begrænsede økonomiske ressourcer kan betyde begrænsede muligheder

Tallene i tabel 5 indikerer, at målgruppen af kvinder, der søger hjælp hos et krisecenter, ofte er personer med begrænsede økonomiske ressourcer. Det er ligeledes en tendens, som Lev Uden Vold (LUV) beskriver i deres antologi om vold i familien fra 2020. Her beskrives det på baggrund af tal fra LOKKs og Socialstyrelsens årsstatistikker om kvinder og børn på krisecenter, at et lavt indkomstniveau efterlader kvinderne med begrænsede muligheder for at søge væk fra volden. Det kan fx være sværere at søge tilflugt på hotel eller få adgang til en ny lejlighed uden den voldsudøvende partner, og ligeledes kan man blive udfordret i at søge psykologhjælp eller hjælp fx hos en advokat (Lund-Jensen, 2020: 68).

Det nævens i samme udgivelse, at man på kvindekrisecentrene oplever, at de mere ressourcestærke voldsudsatte kvinder også har behov for rådgivning og hjælp, men at det i højere grad er gennem ambulante rådgivning, hjælpen til denne målgruppe skal gives. Dette skyldes bl.a. målgruppens ønske om ikke at blive set på et krisecenter grundet problematikens stigmatisering, og at målgruppen ikke ønsker at modtage en kommunal foranstaltning (Ibid: 68).

4.6 Karakteristika ved mænd, som har deltaget i Socialstyrelsens spørgeskemaundersøgelse om vold i nære relationer i 2020

I dette afsnit præsenteres overordnede karakteristika ved voldsudsatte mænd, som har deltaget i Socialstyrelsens spørgeskemaundersøgelse om vold i nære relationer i 2020, og som i denne sammenhæng har oplyst deres CPR-nummer.

Grundet det lave antal mænd, som følgende opgørelser er baseret på (26 mænd), skal tallene i dette afsnit som beskrevet tidligere fortolkes med stor forsigtighed. Resultaterne er alene udtryk for karakteristika ved de mænd, som indgår i undersøgelsen, og tallene er derfor ikke dækkende for den samlede målgruppe af mænd udsat for vold i nære relationer.

4.6.1 Alder blandt voldsudsatte mænd

Blandt de voldsudsatte mænd, som deltog i Socialstyrelsens spørgeskemaundersøgelse om vold i nære relationer i 2020, er den største aldersgruppe de 36-45 årige. Denne gruppe udgør 35 pct. af mændene. Til sammenligning udgør samme aldersgruppe 17 pct. af den danske mandlige befolkning.

I en rapport af LUV fra 2021 undersøges bl.a. praktikeres opfattelser om målgruppen af mænd udsat for partnervold på tilbud til voldsudsatte mænd og mænd i krise. I rapporten beskriver LUV, at man fx på Mandekrisecenter Guldborgsund oplever, at mændene på tilbuddet typisk er mellem 30 og 50 år (Johansen et al., 2021: 31).

4.6.2 Herkomst blandt voldsudsatte mænd

Blandt voldsudsatte mænd i spørgeskemaundersøgelsen har 12 pct. anden herkomst end dansk, mens 89 pct. har dansk herkomst. Til sammenligning har 87 pct. af den mandlige danske befolkning dansk herkomst. Der ses således ikke en overrepræsentation blandt denne målgruppe sammenlignet med befolkningsandelen.

Mandecentret har opgjort, at 33 pct. af alle beboere på deres afdelinger i 2020 – herunder bl.a. beboerne udsat for vold i nære relationer – var indvandrere eller efterkommere, mens 66 pct. havde dansk oprindelse (Mandecentret, 2020: 13). En anden undersøgelse fra Mandecentret viser, at 47 pct. af Mandekrisecentrets voldsudsatte beboere i 2016-2018 havde anden herkomst end dansk (Jensen et al., 2020: 22). Mandecentret vurderer, at deres voldsudsatte beboere med anden etnisk herkomst end dansk er kendetegnet ved generelt at have komplekse sociale udfordringer, herunder sprogvanskeligheder og udfordringer ift. arbejds- og boligmarkedet (Ibid.: 23).

I et pilotstudie udarbejdet af LUV om mænd udsat for partnervold påpeges det, at mænd, som er udsat for partnervold, og som samtidig har anden etnisk herkomst end dansk, kan have udfordringer med manglende kendskab til hjælpeinstanser, udfordringer tilknyttet til opholdstilladelse samt kulturelle udfordringer såsom sproglige barrierer. Særligt manglende kendskab til hjælpeinstanser og sproglige udfordringer kan gøre det vanskeligt for mændene både at opsøge og opnå den støtte, de har behov for (Johansen et al., 2021: 59).

4.6.3 Uddannelsesniveau blandt voldsudsatte mænd

Også de voldsudsatte mænd i spørgeskemaundersøgelsen synes at være kendetegnet ved et relativt lavt uddannelsesniveau. Halvdelen (50 pct.) af mændene har grundskolen som højst gennemførte uddannelse, hvilket er tilfældet for 26 pct. af den mandlige danske befolkning.

Mandecentrets opgørelser om beboere på Mandecentrets afdelinger i 2020 – hvilket bl.a. indbefatter beboerne udsat for vold i nære relationer – viser, at 19 pct. af beboerne har

grundskolen som højest fuldførte uddannelse, mens 36 pct. har en videregående uddannelse (Mandecentret, 2020: 13).

4.6.4 Forsørgelsesgrundlag blandt voldsudsatte mænd

Blandt de voldsudsatte mænd i spørgeskemaundersøgelsen er 15 pct. i ordinær beskæftigelse, mens 48 pct. af den mandlige danske befolkning er i ordinær beskæftigelse. Af de voldsudsatte mænd, som ikke er i ordinær beskæftigelse, modtager 41 pct. kontanthjælp, mens det samme er tilfældet for 7 pct. af den mandlige danske befolkning.

Ifølge Mandecentret var 28 pct. af alle beboere på Mandecentrets afdelinger – hvilket bl.a. indbefatter beboere udsat for vold i nære relationer – i lønnet, ordinære beskæftigelse eller selvstændige (Mandecentret, 2020: 13).

5. Sociale problemer blandt kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020

I dette kapitel ses der nærmere på udvalgte indikatorer for sociale problemer blandt kvinder på krisecenter i 2017-2020. Det belyses bl.a., hvilke sociale tilbud og ydelser kvinder på krisecenter i 2017-2020 har modtaget, før de tog ophold på kvindekrisecenter. Opgørelserne giver ikke et udtømmende indblik i alle sociale problemer hos kvinder på krisecenter i 2017-2020.

Opgørelser om sociale problemer blandt kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020 er baseret på registerdata om 5.637 kvinder med ophold på kvindekrisecenter i perioden 2017-2020. Kvinder med anonyme ophold indgår ikke i opgørelserne. Det er forskelligt fra år til år, hvor mange kvinder der tager anonyme ophold. I 2017-2020 har mellem 5 og 10 pct. af kvinderne haft anonymt ophold i det enkelte år. Opgørelser om sociale problemer hos voldsudsatte mænd, som deltager i Socialstyrelsens spørgeskemaundersøgelse om vold i nære relationer i 2020, er udeladt af dette kapitel grundet det begrænsede datagrundlag.

Resultaterne i kapitlet tegner generelt et billede af, at kvinder på kvindekrisecenter er overrepræsenterede ift. den kvindelige danske befolkning på tværs af forskellige indikatorer for sociale problemstillinger. Det fremgår bl.a., at kvinder med ophold på kvindekrisecenter i 2017-2020 gør mere brug af sociale foranstaltninger end kvinder i befolkningen generelt; at der for en stor andel blev igangsat foranstaltninger i barndommen; at målgruppen i højere grad er psykisk sårbare og har behov for psykiatrisk behandling sammenlignet med kvinder i befolkningen; samt at en betydeligt større andel af målgruppen er ofre for kriminalitet sammenlignet med kvinder i befolkningen.

Det ses ligeledes i kapitlet, at kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020 på flere områder deler karakteristika med andre udsatte grupper i samfundet, som ligeledes er overrepræsenterede i forskellige statistikker, som indikerer social udsathed (Benjaminsen et al., 2018). Dette gælder bl.a. indikatorer som foranstaltninger efter serviceloven, anbringelser og forebyggende foranstaltninger i barndommen, kontakt med psykiatrisk sygehus og i kriminalitetsstatistikkerne.

Resultaterne i kapitlet viser, at kvinder på kvindekrisecenter – ligesom borgere med andre sociale problemer – kan have behov for en mere helhedsorienteret indsats for at bryde ud af volden og få et bedre liv. Kapitlets resultater viser dog også, at størstedelen af kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020 fx ikke har modtaget sociale foranstaltninger i barndommen eller voksenlivet eller haft kontakt til psykiatrisk sygehusvæsen i den undersøgte periode. Der er således tale om en forskelligartet gruppe af personer, som har forskellige behov for støtte.

Foruden registerdata, anvendes i følgende kapitel også data fra undersøgelsens interviews med ledere, medarbejdere og voldsudsatte på udvalgte boformer og ambulante tilbud til voldsudsatte personer. Interviewene anvendes til at belyse, hvilke sociale problemer der opleves hos tilbuddets brugere, og hvilke sociale problemer de voldsudsatte personer har behov for hjælp til.

5.1 Sociale foranstaltninger i voksenlivet

Kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020 har i højere grad modtaget sociale foranstaltninger i løbet af fem år op til deres ophold på kvindekrisecenter end kvinder i den danske befolkning i perioden 2012-2016.

Som det ses i tabel 6 gælder overrepræsentationen bl.a. brug af herberg og forsorgshjem, stofmisbrugsbehandling og øvrige handicapydelse efter serviceloven.

Det ses dog også i tabel 6, at langt størstedelen af kvinderne på krisecenter ikke har modtaget sociale foranstaltninger.

Tabel 6: Sociale foranstaltninger for kvinder på krisecenter og kvinder i befolkningen (pct.)

	Kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020	Kvinder i befolkningen
Ophold på herberg og forsorgshjem	5 pct.	0,2 pct.
Stofmisbrugsbehandling	3 pct.	0,1 pct.
Ydelser til voksne med handicap og udsatte voksne efter serviceloven	5 pct.	0,9 pct.
- heraf aktivitets- og samværstilbud	7 pct.	16 pct.
- heraf behandling	*	0,5 pct.
- heraf beskyttet beskæftigelse	2 pct.	8 pct.
- heraf borgerstyret personlig assistance	*	2 pct.
- heraf kontaktperson for døvblinde	0 pct.	0,4 pct.
- heraf kontant tilskud	0 pct.	0,5 pct.
- heraf ledsagerordning	*	9 pct.
- heraf længerevarende botilbud	2 pct.	4 pct.
- heraf midlertidigt botilbud	12 pct.	7 pct.
- heraf socialpædagogisk støtte i botilbudlign. tilbud	2 pct.	10 pct.
- heraf øvrig socialpædagogisk støtte	71 pct.	45 pct.

Anm.: Opgørelserne er baseret på 5.637 kvinder på krisecenter og 2.319.270 kvinder over 18 år i den danske befolkning. Ophold på herberg/forsorgshjem er opgjort i perioden 5 år før indsatsens start. Opholdet skal være afsluttet inden indsatsens start. Stofmisbrugsbehandling er opgjort op til 5 år før indsatsens start. Det er ikke muligt at se data fra stofmisbrugsbehandling før 2015. Behandling skal ligeledes være afsluttet. Handicapydelse er opgjort op til 5 år før indsatsens start. Handicapydelse er baseret på 63 kommuner, som har godkendt indberetninger til Handicap og Udsatte (voksne). Ydelser, der er afsluttet før 2015, er ikke medtaget i opgørelsen, da kommunerne ikke har godkendt data tilbage før 2015. Den samme person kan have flere forskellige handicapydelse samtidig, hvorfor andelen ikke summer til 100. En * angiver, at der er for få observationer, til at data kan vises.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

5.1.1 Brug af herberg og forsorgshjem blandt kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020

Kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020 er kendetegnet ved, at en større andel end den kvindelige danske befolkning har haft ophold på et herberg eller forsorgshjem efter SEL § 110 i løbet af de fem år, der leder op til krisecenteropholdet. I tabel 6 ses det, at 5 pct. af kvinderne på krisecenter i 2017-2020 har haft ophold på herberg og forsorgshjem inden for de seneste fem år inden krisecenteropholdet. Dette betyder, at nogle af de voldsudsatte kvinder har været boligløse eller har haft sociale problemer, som har gjort, at de ikke har kunnet opholde sig i

egen bolig. Til sammenligning har blot 0,2 pct. af den kvindelige danske befolkning haft ophold på sådanne boformer i perioden 2012-2016.

Tallene kan indikere, at målgruppen har samtidige og mere sammensatte sociale problemer. Det bør dog i denne sammenhæng pointeres, at langt størstedelen af kvinder på krisecenter ikke har haft ophold på herberg eller forsorgshjem i de fem år før deres krisecenterophold, også selvom målgruppen samlet set er overrepræsenteret.

5.1.2 Stofmisbrugsbehandling blandt kvinder på krisecenter i 2017-2020

Tabel 6 viser, at 3 pct. af kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020 har modtaget stofmisbrugsbehandling i løbet af de fem år, som går forud for krisecenteropholdet. Dette er markant flere end i den kvindelige danske befolkning, hvor andelen som har været i stofmisbrugsbehandling i samme periode er 0,1 pct.

Tilsvarende opgørelsen om brug af herberg og forsorgshjem bør det dog også i sammenhæng med opgørelsen om stofmisbrugsbehandling nævnes, at langt størstedelen af kvinder på krisecenter i 2017-2020 ikke har modtaget stofmisbrugsbehandling i de fem år forud for krisecenteropholdet. Dette gælder også selvom målgruppen samlet set er overrepræsenteret ift. den kvindelige danske befolkning. Problemer med alkohol- eller stofmisbrug kan vise sig reelt at være større blandt voldsudsatte kvinder generelt, end hvad tallene i tabel 6 indikerer. Dette kan skyldes, at størstedelen af kvindekrisecentrene ikke indskriver kvinder med et alkohol- eller stofmisbrug (Lund-Jensen, 2020: 57). Der findes dog specialiserede tilbud, hvor voldsudsatte kvinder med misbrug og/eller psykiske vanskeligheder kan få hjælp (Ibid.: 36).

5.1.3 Ydelser til voksne med handicap og udsatte voksne efter serviceloven blandt kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020

Kvinder på kvindekrisecenter modtager i højere grad end den kvindelige danske befolkning ydelser efter serviceloven. Af tabel 6 ses det, at 5 pct. af kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020 har modtaget ydelser efter serviceloven i løbet af de fem år, som går forud for deres krisecenterophold. Til sammenligning har 0,9 pct. af den danske kvindelige befolkning modtaget tilsvarende ydelser i perioden 2012-2016. Blandt kvinderne på kvindekrisecenter, som modtager ydelser, er det i særdeleshed øvrige socialpædagogisk støtte, kvinderne modtager, dvs. socialpædagogisk støtte, som ikke modtages på et botilbud, men som kvinden fx modtager i kvindens eget hjem jf. SEL § 85.

5.1.4 Samme brug af sociale foranstaltninger hos andre udsatte grupper

VIVE har undersøgt forskellige socialt udsatte gruppers brug af sociale foranstaltninger. Sammenlignes kvinder på kvindekrisecenters brug af sociale foranstaltninger med øvrige socialt udsatte grupper med forskellig grad af kompleksitet, ses det, at kvinder på krisecenter ligesom andre socialt udsatte grupper er overrepræsenterede hvad angår brug af sociale foranstaltninger (Benjaminsen et al., 2018: 91). Ser man fx på hjemløshed indikeret ved brugen af § 110-tilbud i 2014, ses det, at 13 pct. af socialt udsatte personer med misbrug og øvrig kompleksitet havde ophold på et herberg eller forsorgshjem i 2014. Blandt den mest udsatte gruppe af borgere, som har psykiske lidelser, misbrug og øvrig kompleksitet, er der 20 pct., som havde ophold på et herberg eller forsorgshjem i 2014 (Ibid.). Sammenlignet med brugen af sociale foranstaltninger hos andre udsatte grupper i VIVEs undersøgelse, gør kvinder på krisecenter dog ikke brug af herberger eller forsorgshjem i lige så stort omfang.

5.2 Sociale foranstaltninger i barndommen

Det fremgår i dette kapitel, at der blev iværksat foranstaltninger i barndommen for en stor andel af kvinder på krisecenter i 2017-2020. Resultaterne indikerer, at de sociale udfordringer for en relativt stor andel af målgruppen er startet allerede i kvindernes barndom og ungdom.

Kigger man på de kvalitative data indsamlet på tre udvalgte tilbud ifm. undersøgelsen om sociale problemer hos voldsudsatte personer, genkender flere af de ansatte på de interviewede tilbud samme tendens. Flere af de ansatte oplever, at mange af de voldsudsatte, der søger hjælp på deres tilbud, har haft en opvækst med problemer. En beboer på et kvindekrisecenter fortæller sin historie om en tumultarisk barndom og ungdom præget af forskellige, samtidige udfordringer. Kvinden har både oplevet psykiske vanskeligheder på egen krop, men også som pårørende, og hun har i sin opvækst været udsat for vold af sin mors kæreste, før hun selv fandt sammen med en voldelig kæreste i sit voksenliv:

"Min mor fik depression, da jeg var [barn], og det kan jeg jo ikke rigtig huske. Jeg kan bare huske, at hun havde ikke så meget overskud, og hun sov meget, og så mødte jeg den der blotter [...], så jeg udviklede det der panikangst, og så gik der ikke ret lang tid, så blev mine forældre skilt og min far skred, og jeg følte virkelig, vi blev forladt. Og min mor har selv været i et voldeligt forhold for mange år siden [...] da min far så skred, da havde hun virkelig meget behov for at komme ud og få noget bekræftelse hos andre mænd, og det gjorde så, at der ikke rigtig var plads til mig, og så flytter hun sammen med en mand og ender med at bo sammen med ham [...] han er et eller andet sted også sygt voldelig. Altså ikke over for hende [...] Men jeg kunne være hjemme en hel weekend, uden han sagde hej til mig. Altså. Og op til ferier og sådan noget, jeg havde altid fucking ondt i maven, fordi jeg vidste bare, at nu skulle jeg bare hjem og være i det der helvede. Det var heller ikke særligt fedt nede hos min far. Så det har været turbulent på mange punkter."

Beboer på kvindekrisecenter

5.2.1 Anbringelser og forebyggende foranstaltninger i barndommen blandt kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020

Som det ses i tabel 7 nedenfor har en relativt stor andel (16 pct.) af kvinder på krisecenter i 2017-2020 været anbragt i barndommen. Blandt den kvindelige danske befolkning har 3 pct. været anbragt. Der er således betydeligt flere kvinder på krisecenter, som har været anbragt i barndommen, end det ses blandt kvinder i befolkningen generelt.

Den samme overrepræsentation blandt kvinder på krisecenter i 2017-2020 ses hvad angår forebyggende foranstaltninger i barndommen, hvor 15 pct. af kvinder på krisecenter har modtaget forebyggende foranstaltninger i barndommen. Det er en markant større andel end blandt den kvindelige danske befolkning (2 pct.).

Registerdata om anbringelser går tilbage til 1977, hvilket betyder, at opgørelserne ikke er dækkende for kvinder født før 1977. Særligt gør det sig gældende, at opgørelserne er undervurderet for kvinder i befolkningen, da disse i gennemsnit er ældre end kvinder på kvindekrisecentrene. Data om forebyggende foranstaltninger går ligeledes tilbage til 1977, dog er familierettede foranstaltninger ikke blevet indberetningspligtige før 2014. Det betyder, at andelen af kvinder med forebyggende foranstaltninger i barndommen er kraftigt undervurderet for både kvinder på krisecenter og kvinder i befolkningen.

Tabel 7: Kvinder på krisecenter i 2017-2020 og kvinder i befolkningen, som har modtaget en social foranstaltning i barndommen (pct.)

	Kvinde på kvindekrisecenter i 2017-2020	Kvinder i befolkningen
Anbragt i barndommen	16 pct.	3 pct.
Modtaget forebyggende foranstaltninger i barndommen	15 pct.	2 pct.

Anm.: Opgørelserne er baseret på 5.637 kvinder på krisecenter og 2.319.270 kvinder over 18 år i den danske befolkning. Opgørelsen er baseret på data, der går tilbage til 1980 for anbringelser og 1977 for forebyggende foranstaltninger (2014 for familierettede foranstaltninger). Derudover er anvendelse af SEL § 11, stk. 3-foranstaltninger først blevet indberetningspligtig pr. 1/7-2020. Det betyder, at tallene er lavere end det reelle brug af §11, stk. 3-foranstaltninger. Tallene skal derfor tolkes som antal registreringer, som kommunerne har valgt at indberette til Danmarks Statistik, og ikke som det faktiske antal forebyggende foranstaltninger i kommunerne.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Denne overrepræsentation i anbringelser og forebyggende foranstaltninger i barndommen ses ikke kun blandt målgruppen af kvinder på krisecenter i 2017-2020. Den ses også blandt andre grupper af sociale udsatte borgere i Danmark. I en rapport af VIVE fra 2018 ses det, at udsatte borgere med forskellige sociale problemer i højere grad end i befolkningen har været anbragt eller modtaget andre forebyggende foranstaltninger i barndommen (Benjaminsen et al, 2018: 97). For gruppen af socialt udsatte personer med moderat psykisk lidelse gælder det, at 14 pct. som 17-årig var anbragt eller modtog forebyggende foranstaltninger. Blandt gruppen af psykisk syge misbrugere med komplekse problemer, som i rapporten karakteriseres som den mest udsatte gruppe, var denne andel 44 pct. (Ibid.).

Foranstaltninger i barndommen er ikke opgjort på samme måde i de to undersøgelser, men resultaterne indikerer, at kvinder på krisecenter i 2017-2020 deler ovenstående karakteristika med borgere, som har andre sociale problemer end vold i nære relationer.

5.3 Kontakt til psykiatrisk sygehusvæsen

I dette afsnit ses der nærmere på kontakten til psykiatrisk sygehus blandt kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020 i løbet af de fem år, der leder op til krisecenteropholdet. Kontakt til psykiatrisk sygehus er baseret på Sundhedsstyrelsens Nøgletal for sygehusvæsenet og praksisområdet. Se bilag 2 for en nærmere beskrivelse af opgørelsesmetoden, som er anvendt i analysen.

Resultaterne viser, at en stor andel af kvinder på kvindekrisecenter sammenlignet med kvinder i befolkningen har haft kontakt til psykiatrisk sygehus. Resultaterne indikerer, at kvinder på krisecenter i højere grad er psykisk sårbare med behov for psykiatrisk behandling end kvinder i den danske befolkning.

Resultaterne viser alene karakteristika for målgruppen, og det er derfor ikke muligt at udlede af resultaterne, hvorvidt eller i hvor stort opfang volden har påvirket forekomsten af kontakt til psykiatrisk sygehus blandt kvinder på krisecenter i 2017-2020 forud for krisecenteropholdet.

5.3.1 Kontakt til psykiatrisk sygehus blandt kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020

En relativt stor andel af kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020 har i løbet af de fem år, som leder op til deres ophold på krisecenter, haft psykiske vanskeligheder, som har krævet kontakt til psykiatrisk sygehus.

Af tabel 9 nedenfor ses det, at 20 pct. af kvinder på krisecenter i 2017-2020 har været i kontakt med psykiatrisk sygehus i løbet af de seneste fem år inden krisecenteropholdet. Til

sammenligning har 4 pct. af den kvindelige danske befolkning haft kontakt til psykiatrisk sygehus mellem 2012 og 2016.

Kvinder på kvindekrisecenter har generelt flere kontakter til psykiatrisk sygehus end den kvindelige danske befolkning. I gennemsnit har kvinder på krisecenter haft 7 kontakter i perioden, mens kvinder i den danske befolkning har haft 4,8 kontakter til psykiatrisk sygehus.

Det er i denne sammenhæng vigtigt at pointere, at størstedelen af kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020 ikke har haft kontakt til psykiatriske sygehus i årene op til deres krisecenterophold.

Tabel 9: Kvinder på krisecentre og kvinder i befolkningen med kontakt til psykiatrisk sygehus i løbet af fem år før indsatsens start (pct. og antal)

	Kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020	Kvinder i befolkningen
Andel kvinder med kontakt til psykiatrisk sygehus	20 pct.	4 pct.
- Andel kvinder med ambulante forløb	7 pct.	2 pct.
- Andel kvinder med indlæggelse	6 pct.	2 pct.
- Andel kvinder med både ambulante forløb og indlæggelse	7 pct.	1 pct.
Gennemsnitligt antal kontakter til psykiatrisk sygehus	7,0	4,8
- Ambulante forløb	1,7	1,4
- Indlæggelser	3,9	3,5
- Ambulante forløb og indlæggelser	14,2	12,7

Anm.: Opgørelserne er baseret på 5.637 kvinder på krisecenter og 2.319.270 kvinder over 18 år i den danske befolkning. Oplysninger om kontakt til psykiatrisk sygehus går kun frem til 2018, hvorfor det ikke er muligt at se fulde fem år tilbage for alle personer i opgørelserne. Andelen af kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020 med kontakt til psykiatrisk sygehus kan derfor være underestimeret. Opgørelsen er baseret på de kontakter til psykiatrien, som er afsluttet. Se nærmere beskrivelse af opgørelsesmetode i bilag 2.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

Det er ikke muligt at vide, hvorvidt kontakten til psykiatrisk sygehus, som er opgjort i tabel 9, skyldes vold i nære relationer, eller om kontakten har andre årsager som fx en utryk barndom, misbrug eller andre sociale eller sundhedsmæssige problematikker. Dog viser en undersøgelse foretaget af VIVE om konsekvenser forbundet med voldsforbrydelser, at voldsudsættelse ofte medfører et øget behov for hjælp og støtte ifm. psykiske vanskeligheder (Andrade et al., 2020: 5). En undersøgelse foretaget af Syddansk Universitet fra 2021 viser også, at kvinder ofte har en høj forekomst af tidligere traumer ved indskrivning på et krisecenter. Desuden udviser størstedelen af undersøgelsens deltagere symptomer på PTSD ved indskrivning (Dokkedahl, 2021: 46).

Blandt personerne, som er blevet interviewet til denne undersøgelse om sociale problemer hos voldsudsatte personer, er oplevelsen, at det som oftest er angst, depression og PTSD, der gør sig gældende hos de voldsudsatte personer. For nogen har psykiske vanskeligheder været en del af deres liv længe før volden, og for andre er psykiske vanskeligheder blevet udløst af volden. Der ses også svære psykiske vanskeligheder blandt de interviewede voldsudsatte personer. En af de interviewede personer fortæller fx, at vedkommende blev nedværdiget af voldsudøveren i en sådan grad, at det endte ud i et selvmordsforsøg.

5.4 Kriminalitet

I dette afsnit opgøres forekomsten af kriminalitet blandt kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020 i løbet af fem år forud for deres ophold på kvindekrisecenter. Resultaterne viser overordnet, at en betydeligt større andel af kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020 er ofre for kriminalitet, men også at flere er blevet sigtet for forbrydelser sammenlignet med den kvindelige danske befolkning.

Resultaterne viser alene karakteristika for de to grupper. Det er ikke muligt at udlede af resultaterne, hvorvidt volden, kvinderne har været udsat for, har haft indvirkning på andelen af kvinder på krisecenter, som har været offer, sigtet eller fængslet for én eller flere forbrydelser i årene forud for krisecenteropholdet. Det synes dog plausibelt, at volden kan have medført en øget forekomst af registreret kriminalitet blandt målgruppen, bl.a. fordi mange kvinder på krisecenter har været udsat for vold igennem adskillige år og derfor kan have anmeldt volden til politiet.

Tabel 10: Kvinder på kvindekrisecenter og kvinder i befolkningen, som har været offer, sigtet eller fængslet for en eller flere forbrydelser inden for fem år før indsatsens start (pct.)

	Kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020	Kvinder i befolkningen
Har været offer for en forbrydelse	36 pct.	7 pct.
- heraf offer for seksualforbrydelse	14 pct.	4 pct.
- heraf offer for voldsforbrydelse	79 pct.	16 pct.
- heraf offer for ejendomsforbrydelse	24 pct.	83 pct.
- heraf offer for anden forbrydelse	0,4 pct.	0,1 pct.
Har været sigtet for en forbrydelse	15 pct.	1 pct.
- heraf sigtet for seksualforbrydelse	0,7 pct.	0,6 pct.
- heraf sigtet for voldsforbrydelse	26 pct.	16 pct.
- heraf sigtet for ejendomsforbrydelse	71 pct.	71 pct.
- heraf sigtet for anden forbrydelse	15 pct.	10 pct.
Har været fængslet for en forbrydelse	2 pct.	0,1 pct.
- heraf fængslet for seksualforbrydelse	0 pct.	2 pct.
- heraf fængslet for voldsforbrydelse	43 pct.	37 pct.
- heraf fængslet for ejendomsforbrydelse	40 pct.	40 pct.
- heraf fængslet for anden forbrydelse	17 pct.	21 pct.

Anm.: Opgørelserne er baseret på 5.637 kvinder på krisecenter og 2.319.270 kvinder over 18 år i den danske befolkning. Kriminalitetsoplysninger er opgjort i perioden fem år før indsatsens start. Den samme person kan være offer, sigtet eller fængslet for flere forskellige forbrydelsestyper i perioden, hvorfor andelen ikke summer til 100.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af registerdata fra Danmarks Statistik.

5.4.1 Kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020, som er offer for en forbrydelse

Af tabel 10 fremgår det, at 36 pct. af kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020 har været offer for en forbrydelse inden for fem år inden krisecenteropholdet. Blandt kvinder i den danske befolkning er denne andel 7 pct. Kvinder på kvindekrisecenter er således markant overrepræsenteret i offerstatistikken.

Blandt de kvinder på krisecenter, som har været offer for en forbrydelse inden for fem år før krisecenteropholdet, har langt størstedelen (79 pct.) været offer for en voldsforbrydelse. Hos

den kvindelige danske befolkning er dette tilfældet for 16 pct. I opgørelsen er det ikke muligt at se, hvorvidt det er en nær relation, som har begået voldsforbrydelsen.

5.4.2 Sigtelser blandt kvinder på krisecenter i 2017-2020

Det ses i tabel 10, at 15 pct. af kvinder på krisecenter i 2017-2020 har været sigtet for en forbrydelse inden for fem år før krisecenteropholdet. Af disse kvinder, som har været sigtet for en forbrydelse, har 71 pct. været sigtet for ejendomsforbrydelse⁴. Det er således hyppigst ejendomsforbrydelser, kvinderne er blevet sigtet for. Det gælder for 26 pct. af de sigtede kvinder på krisecenter, at det er en voldsforbrydelse, de har været sigtet for.

5.4.3 Fængslinger blandt kvinder på krisecenter i 2017-2020

Der er ligeledes en større andel af kvinder på kvindekrisecenter i 2017-2020, som har været fængslet, sammenlignet med den kvindelige danske befolkning. Af kvinder på krisecenter har 2 pct. været fængslede inden for fem år inden krisecenteropholdet, sammenlignet med 0,1 pct. af kvinder i befolkningen.

Ser man på andre udsatte grupper, ses det, at de komplekse målgrupper, ligesom kvinder på krisecenter, er overrepræsenterede hvad angår fængslinger. I 2014 var andelen med fængselsophold blandt personer med misbrug med øvrig kompleksitet 13 pct., mens den blandt de mest udsatte med psykisk lidelse, misbrug og øvrig kompleksitet var 14 pct. (Benjaminsen et al, 2018: 93).

⁴ Ejendomsforbrydelse er blandt andet hærværk, indbrud, butikstyveri, underslæb, brandstiftelse mv. Se beskrivelse på Danmarks Statistiks hjemmeside:
<https://www.dst.dk/da/TilSalg/Forskningsservice/Dokumentation/hoekvalitetsvariable/kriminalitet---sigtelser/sig-ger7>

6. Behov for støtte til komplekse problemer

Nærværende kapitel præsenterer ledere og medarbejderes oplevelse af sociale problemer hos de personer udsat for vold i nære relationer, der bruger det pågældende tilbud. Kapitlet er baseret på interviews med ledere og medarbejdere på tre udvalgte tilbud til personer udsat for vold i nære relationer. I kapitlet indgår der også betragtninger fra interviews med tre voldsudsatte beboere fra hhv. mandekrisecenteret og kvindekrisecenteret, som har deltaget i undersøgelsen. Kapitlet sætter gennem interviewene fokus på de tre tilbuds oplevelse af et komplekst problembillede hos beboere og brugere af tilbud til personer udsat for vold i nære relationer. Ligeledes belyser kapitlet tilbuddenes oplevelse af kompleksitetens betydning for tilbuddenes voldsudsatte brugere.

Når sociale problemer omtales i dette kapitel, handler det ikke nødvendigvis om de sociale problemer, der er undersøgt i rapportens kvantitative del. Den kvantitative del af rapporten i kapitel 4 og i kapitel 5 belyser karakteristika ved personer udsat for vold i nære relationer baseret på registeranalyser. Dette kapitel – i sammenhæng med kapitel 7 om *Sociale udfordringer med særlige støttebehov* – belyser derimod praksisnære oplevelser af sociale problemer hos personer udsat for vold i nære relationer på tre udvalgte tilbud. De praksisnære oplevelser fra interviewpersonerne bidrager til at belyse, hvad personer udsat for vold i nære relationer kan have behov for hjælp til, i relation til de samtidige sociale problemer de kan opleve.

Det fremgår af interviewene, at ledere og medarbejdere på de tre tilbud oplever, at deres brugere og beboere har samtidige og forskelligartede sociale problemer. De sociale problemer kan være af forskellig karakter og betegnes af nogle af interviewpersonerne som sociale udfordringer, der kan være indikatorer for socialt udsathed.

Det fremgår, at beboere og brugere af de tre tilbud kan være i kaotiske situationer, hvor det kan være svært at samle tanker om, hvordan forskellige sociale problemer kan og bør gribes an. Interviewene tegner i forlængelse af dette et billede af, at beboere og brugere af tilbuddene kan have behov for hjælp til at skabe overblik og prioritere i de sociale problemer, de har. Det fremgår, at voldsudsatte beboere og brugere med samtidige og forskelligartede problembilleder har svært ved at arbejde med voldsudsættelsen eller med de sociale problemer, der fylder, når de ikke har overblik over egen situation.

Af interviewene fremgår det, at personer udsat for vold i nære relationer har behov for hjælp til at genvinde selvtilliden og troen på, at de kan klare sig selv. Det tyder på et behov for at føle handlekraft og kontrol over eget liv, og det fremstår som et ønske at kunne tage ansvaret og overblikket over eget liv tilbage.

Det ambulante tilbud fremhæver, at personer udsat for vold i nære relationer, der henvender sig til deres tilbud, har behov for en tovholder, der kan hjælpe dem med kontakt til forskellige hjælpeinstanser. Det skyldes, at de ikke nødvendigvis magter eller har ressourcerne til at tage ansvaret for eget liv på det givne tidspunkt.

Udsagnene i kapitlet bygger på oplevelser og beskrivelser fra interviewpersoner på de udvalgte tilbud. De er således udtryk for de oplevelser, interviewpersonerne har fremhævet under interviewene og ikke udtryk for tilbud til personer udsat for vold i nære relationer generelt. Det er også vigtigt at påpege, at kapitlet præsenterer de oplevelser af sociale problemer hos personer udsat for vold i nære relationer, der blev fremhævet ifm. interviewene. Informationerne i dette

kapitel er derfor ikke nødvendigvis udtømmende for de interviewede ledere, medarbejdere og beboeres oplevelser af sociale problemer hos tilbuddenes beboere og brugere

6.1 Samtidige og forskelligartede sociale problemer

Ledere og medarbejdere på de tre tilbud, som har deltaget i undersøgelsen, oplever, at deres målgruppe ofte kan have et problembillede med forskelligartede og samtidige sociale udfordringer. Nogle af udfordringerne beboere og brugere af tilbuddene har, er ikke nødvendigvis sociale problemer i sig selv, men kan være indikator på socialt udsathed og øvrige sociale problemer.

I forbindelse med interviewene til undersøgelsen om sociale problemer hos voldsudsatte personer fortæller ansatte fra det ambulante rådgivningstilbud, at de oplever deres målgruppe som meget udfordret i forhold til sociale problemer. Lederen af tilbuddet billedliggør de samtidige sociale problemer, de oplever hos deres brugere således:

”Der er en masse kulsorte sten og nogen mindre sorte, og det er væsentlige problemer alt sammen. De kommer til os pga. volden, og fordi de søger hjælp, men hvis vi kun får det at vide, så er det rigtig svært at anbefale og rådgive om, hvilken støtte og behandling, vi tænker, de har brug for. Alt det uden om [kan fylde] mindst lige så meget eller ofte mere [...]”

Leder af ambulante rådgivningstilbud

Citatet indikerer, at de voldsudsatte personer det ambulante tilbud modtager, oplever problemer af forskellig karakter og intensitet. Lederen eksemplificerer den varierende grad af, hvor meget problemerne fylder ved billedet af kulsorte sten og mindre sorte sten. I citatet fremgår det, at de voldsudsatte personer opsøger tilbuddet eller henvises til tilbuddet på grund af den vold, personen udsættes for eller har været udsat for. Det tyder altså på, at den voldsudsatte person kommer til tilbuddet med et konkret problem, men at der er mange andre væsentlige problemer, der fylder samtidigt.

Det interviewede kvindekrisecenter påpeger, at de ikke kun tilbyder hjælp til at komme i sikkerhed og forstå og bearbejde voldsproblematikken. De tilbyder også hjælp til at håndtere andre problemer, der kan være hæmmende for beboerens livssituation og hverdagsliv. Medarbejdere på tilbuddet fortæller, at de forsøger at skabe overblik over beboerens situation, også når det gælder problematikker, de mener, kan være en indikator for social udsathed. En medarbejder på kvindekrisecentret giver et eksempel på et konkret problem, der kan være en hæmmende faktor for beboernes sociale liv:

”Og vi har også flere gange forholdt os til kvinder med meget dårlige tænder og simpelthen fået hjulpet dem i gang med den behandling og den proces, fordi at i vores land, der er det en social indikator så det basker og kan have betydning for jobmuligheder og selvværd og socialt liv, og jeg ved ikke hvad. Så det er virkelig meget bredt, så når vi siger, vi arbejder helhedsorienteret – det gør vi.”

Medarbejder på kvindekrisecenter

Medarbejderen påpeger her et problem, der ikke i sig selv nødvendigvis er et socialt problem, men som hun mener kan føre til sociale udfordringer i samspil med den voldsudsatte kvindes situation. Medarbejderen beskriver, at de på tilbuddet oplever, at beboerne har brug for hjælp til

basale behov, som de selv har svært ved at tage hånd om. Hun beskriver, at mange af kvinderne, der tager ophold, er meget økonomisk udfordrede. I nogle tilfælde har beboerne slet ikke haft adgang til penge ved deres ankomst, og for nogle kan voldsudøvereren også have gældssat dem.

Medarbejderne på krisecentret fortæller også, at beboerne har behov for basal hjælp som nyt tøj, shampoo, frisør og adgang til motionsaktiviteter (såsom svømmehal og fitness). Medarbejderne forklarer i den sammenhæng, at det også handler om, at beboerne har behov for almindelige oplevelser – også med deres børn – så de har mulighed for at forestille sig, hvad et almindeligt hverdagsliv indeholder. Kvindekrisecentermedarbejderens beskrivelser peger på en målgruppe, hvis sociale udfordringer kan handle om ikke at have oplevet eller levet et normalt hverdagsliv i lang tid. I denne sammenhæng pointerer krisecentermedarbejderen, at der kan være et behov for hjælp til at etablere et normalt hverdagsliv med almindelige oplevelser uden for store økonomiske omkostninger, som det er muligt for beboeren at opretholde efter endt indsats. Samtidig beskrives behovet for, at beboerne får mulighed for at opbygge et positivt selv billede gennem fx nyt tøj, en tur til frisøren eller andre små hverdagsoplevelser. Et manglende hverdagsliv med almindelige hverdagsoplevelser kan ses som sociale udfordringer, beboeren har behov for hjælp til for at kunne indgå på lige fod med andre i samfundet.

Det forskelligartede problembillede, tilbuddene beskriver, fremtræder også gennem tilbuddenes mange samarbejdsrelationer på tværs af forskellige sektorer. De tre interviewede tilbud fortæller alle, at de samarbejder med både kommuner, psykiatrien, sygehusvæsen og civilsamfundsorganisationer. Tilbuddene giver udtryk for at være optagede af at danne og opretholde gode samarbejdsrelationer for at kunne imødekomme den komplekse situation og det problembillede, deres beboere og brugere har. En af de interviewede kvindekrisecentermedarbejdere fortæller om sager, hvor medarbejderen har oplevet behov for at måtte samarbejde med mange forskellige aktører:

”Der er jobsagsbehandler [...], så er der familierådgiver, der er familiebehandler, der er tolke selvfølgelig, der er en koordinerende rådgiver, så er der kontakten med tandlæge, sundhedspleje, læge, udlændingestyrelsen, politi. [...] Børnehave. Børnepsykolog, psykolog til mor. [...]. Og jeg er sikker på, at der nok skal komme flere på listen. Det siger jo bare noget om, at man er i kontakt med ret mange forskellige, og mange [...] forvaltninger, for så er der også noget med borgerservice og nogen andre ting, man skal have fat i. Så det er vidt omkring. Nogen gange har vi også noget med boligforeninger og ejendomsmæglere og hundepension... Prøv at hør, jamen det er alt.”

Medarbejder på kvindekrisecenter

Denne rapport har særligt fokus på sociale problemer hos personer udsat for vold i nære relationer. Det er værd at bemærke, at det ikke er alle kvinder på kvindekrisecenter eller mænd på mandekrisecenter, der oplever komplekse og samtidige sociale problemer. Rapportens kvantitative analyse af *Sociale problemer blandt voldsudsatte personer* i kapitel 5 indikerer dog en overvægt af sociale problemer hos kvinder på kvindekrisecenter i forhold til den kvindelige befolkning. Ligesom registeranalyserne giver de mange samarbejdsrelationer i ovenstående citat fra den interviewede kvindekrisecentermedarbejder indtryk af et komplekst og forskelligartet problembillede hos beboerne på det pågældende kvindekrisecenter. I citatet fremgår det, at samarbejdsrelationerne skal imødekomme forskelligartede problemer inden for

emner som familie og børn, arbejdsmarked, tandpleje, fysisk helbred, psykisk helbred, praktiske foranstaltninger, bolig m.m.

De interviewede tilbud påpeger, at det kan have negative konsekvenser, når samarbejdet med andre aktører ikke fungerer optimalt. En interviewet beboer på mandekrisecenteret nævner, at man kan risikere at gå længe med en udfordring, som kan forårsage unødvendig bekymring, hvis der ikke tages hånd om de sociale udfordringer, der fylder.

6.2 Oplevelser af at være i en kaotisk situation

Interviewpersonerne i undersøgelsen om sociale problemer hos voldsudsatte personer beskriver oplevelser af, at de selv eller de voldsudsatte personer, der henvender sig til deres tilbud, ofte befinder sig i en kaotisk situation grundet den krise, de går igennem.

Interviewpersonerne beskriver, at det kan være en barriere i forhold til at turde bede om hjælp og have kapaciteten til at bede om hjælp.

En medarbejder på det interviewede mandekrisecenter fortæller, at de voldsudsatte personer, der tager kontakt til tilbuddet, kan have en masse tankemylder, som kan gøre det svært at samle tankerne om, hvilken hjælp de har behov for. Lederen af mandekrisecentret beskriver, at mændene kan have svært ved at se klart midt i den tilspidsede situation, de befinder sig i. Lederen oplever, at de må hjælpe den voldsudsatte mand med at få ro på de ofte kaotiske tanker, når manden træder ind ad døren. Lederen giver et eksempel, som handler om beboerens samvær med sine børn:

”Og når vi så kommer helt ned og snakker, og hvad er egentlig bedst for dine børn. [...] den anden vej har vi også nogen, som er fædre, hvor vi på en eller anden måde skal bede dem om at tage lidt ansvar, fordi de er slået så meget ud af kurs.”

Leder af mandekrisecenter

Citatet henviser til en situation, de oplever på mandekrisecenteret, hvor mænd udsat for vold i nære relationer har et tankemylder af bekymringer og tanker om sociale udfordringer, de ønsker hjælp til, når de kommer ind ad døren. Lederen oplever her, at der er behov for at tale situationen igennem med den voldsudsatte mand og få ro og overblik over, hvad der er den bedste løsning i situationen, samt hvordan mandens udfordringer bedst imødegås. Samtidig henviser citatet til, at tilbuddet oplever, at nogle voldsudsatte mænd kan virke handlingslammede som følge af den kaotiske krisesituation, de befinder sig i. Mændene kan have svært ved at tage ansvar for egen situation, heriblandt eksempelvis i forhold til at være far.

En medarbejder på det ambulante rådgivningstilbud beskriver, at de personer udsat for vold i nære relationer, de møder i tilbuddet, ofte har problemer i alle retninger, og at de som tilbud hjælper dem med at huske. At tilbuddet hjælper de voldsudsatte brugere med at huske, tyder på en målgruppe, der er udfordret ift. at holde styr på aftaler fx i forhold til øvrig støtte og hjælp, de modtager. Lederen af det ambulante rådgivningstilbud beskriver i den sammenhæng:

”Nu taler I om sociale problemer, men det er jo fordi det hele hænger sammen. Vi hjælper mange [voldsudsatte personer, red.] med at komme til somatiske undersøgelser. [...] det med at hjælpe med at huske det og få bestilt tid. Det er også et område. Det er også et socialt problem at have svært ved at møde op til ting.”

Leder af ambulante rådgivningstilbud

Interviewene med de tre tilbud peger på, at volden i samspil med øvrige sociale problemer skaber kaotiske situationer for personer udsat for vold i nære relationer. Kaotiske situationer, som er vanskelige for beboerne og brugerne af tilbuddene at navigere i og skabe overblik over. Ledere og medarbejdere på de tre interviewede tilbud oplever, at den ofte kaotiske krisesituation, deres beboere og brugere befinder sig i, når de opsøger tilbuddet, påvirker, hvordan den voldsudsatte person navigerer i egne behov, deres mulighed for at opsøge hjælp, samt deres relation til familielivet og samværet med børn.

En beboer på et kvindekrisecenter beskriver nedenfor, den kaotiske og komplekse situation hun var i, da hun ankom til krisecentret. Beskrivelsen illustrerer, hvad der kan være på spil, når en person udsat for vold i nære relationer søger hjælp:

”Jeg har beskrevet mig selv som en stak legoklodser, der lå på gulvet, spredt ud over det hele, og dem har de hjulpet mig med at sætte sammen igen.”

Beboer på kvindekrisecenter

6.3 Et behov for hjælp til overblik og prioritering

Alle de interviewede tilbud fremhæver, at det er vigtigt at have fokus på den voldsudsatte persons sammensatte problembillede for at skabe et overblik over, hvilke sociale problemer der fylder i den voldsudsattes liv. Det kan være sociale problemer, der har at gøre med bolig, økonomi, uddannelse, arbejde, netværk og børn.

De tre interviewede tilbud giver udtryk for, at de har fokus på at prioritere i de voldsudsattes ofte komplekse og samtidige problemer, når de modtager et rådgivningsforløb hos dem eller tager ophold på mandekrisecenter eller kvindekrisecenter. Det ambulante rådgivningstilbud beskriver, at nogle problematikker kan fylde så meget i den voldsudsatte persons liv, at de skal imødegås, før det er konstruktivt at arbejde mere konkret med bearbejdning af volden. Med afsæt i før fremhævede citatet i afsnittet om *Samtidige og forskelligartede sociale problemer* i nærværende kapitel kan beboeren have behov for at få hjælp til de kulsorte sten, før beboeren kan rumme at modtage hjælp til at arbejde med de mindre sorte sten. Lederen af det ambulante rådgivningstilbud beskriver de voldsudsatte personers problembillede som mudret, når de kommer til tilbuddet. Det opleves, at brugerne af det ambulante rådgivningstilbud har stort behov for hjælp til at få overblik over det mudrede problembillede.

I interviewet beskriver en leder og en medarbejder af det ambulante rådgivningstilbud, at de laver en grundig udredning af den voldsudsatte persons udfordringer som udgangspunkt for rådgivningsforløbet. Udredningen på tilbuddet inkluderer både sundhedsfaglige og socialfaglige elementer. I udredningen gennemgås brugerens volds-specifikke udfordringer, risikosituationen afdækkes og vurderes, der laves sikkerhedsplan hvad angår de volds-specifikke udfordringer, og der spørges ind til mulige udfordringer i forhold til bolig, økonomi, uddannelse, arbejde, netværk, jobcenter kontakt, børn mm. En medarbejder på det ambulante rådgivningstilbud beskriver grundlaget for den grundige udredning således:

”Ja, og vi prøver jo så sammen, når der både ligger en [sundhedsfaglig og socialfaglig, red.] vurdering, at prioritere. Også i samarbejde med [den voldsudsatte person, red.]. Hvad fylder mest, og hvad skal vi starte med? Og så rådgiver vi i, hvor man får den bedste hjælp.”

Medarbejder på ambulante rådgivningstilbud

Tilgangen og udredningen peger på, at de voldsudsatte personer, der opsøger tilbuddet, ikke nødvendigvis selv har overblik over, hvilke problemer der fylder for dem. Det er en vurdering, der laves og et overblik, der skabes i samarbejde med tilbuddets ansatte. Lederen af det ambulante rådgivningstilbud forklarer, at selve rådgivningsforløbet i udgangspunktet ikke igangsættes, før tilbuddet – i samarbejde med den voldsudsatte person – har et billede af, hvilke udfordringer personen har, og hvilke udfordringer der skal prioriteres for at skabe rum og overskud til at tage hånd om øvrige problematikker:

"[...] Nu nævnte jeg før, at psykologsamtale tit er et ønske, men ofte finder vi ud af i vores rådgivning, at der er mange sociale forhold, som fylder alt for meget, og som skal hjælpes af vejen eller forbedres, før det giver mening at tale med en psykolog [...]"

Leder af ambulante rådgivningstilbud

Citatet kan pege på, hvordan den komplekse situation, de voldsudsatte brugere af tilbuddet kan stå i, må indkredses, samt at nogle af tilbuddets voldsudsatte brugere har behov for hjælp til at finde ud af, hvad der fylder, før deres ønske om eksempelvis psykologsamtaler kan være gavnligt. Dette er en proces, hvor brugerne af tilbuddet hjælpes til at prioritere i de udfordringer, der fylder, og tage et skridt ad gangen i håndteringen af de sociale udfordringer.

På det ambulante rådgivningstilbud oplever de også, at nogle bekymringer kan fylde så meget, at det bliver svært for brugere udsat for vold i nære relationer at fokusere på andet eller arbejde med de sociale problemer, personen har. Lederen fortæller, at nogle af deres brugere fx er bekymrede for deres fysiske helbred og har behov for en afklaring af deres fysiske udfordringer, førend der kan arbejdes videre med øvrige problemer.

I forbindelse med at de på tilbuddet i samarbejde med brugeren vurderer, hvad den voldsudsatte person har behov for hjælp til, fortæller lederen og medarbejderen af det ambulante rådgivningstilbud, at der kan være forskel på, hvilke problemer der er størst behov for hjælp til, alt afhængig af om den voldsudsatte lige er kommet ud af den voldelige relation, eller om det er flere år siden, relationen til voldsudøveren blev brudt. Samtidig understreger de på tilbuddet, at prioriteringen ikke nødvendigvis er en rangering af, hvilke sociale problemer der er vigtigst, eller at nogle sociale problemer ikke behøver fokus, men at det ofte handler om, at det er vanskeligt for den voldsudsatte at arbejde med én social problematik, hvis en anden fylder meget.

En medarbejder på det interviewede mandekrisecenter fortæller, at de møder manden første gang til en visitationssamtale, hvor de taler med den voldsudsatte mand ud fra et samtaleredskab, hvor de kommer omkring tolv forskellige emner. De tolv forskellige emner peger fx på sociale problemstillinger inden for områderne jura, beskæftigelse, bolig, økonomi, helbred mm. Herudfra skabes et overblik over, hvilke problemer der er til stede, og i samarbejde med den voldsudsatte finder mandekrisecentret frem til, hvilke problemer der fylder mest og først skal prioriteres at arbejde med:

"[...] Så egentlig starter vi der, hvor det fylder mest for at få skabt overblik. Sammen med manden sætter vi mål. Så vi gør ikke noget, uden [den voldsudsatte] er med. Manden ved alt, hvad der foregår [...]"

Medarbejder på mandekrisecenter

Det fremhæves i citatet, at der er behov for at skabe overblik, og at der startes med det, der fylder mest. I sammenhæng med samtaleredskabets tolv forskellige emner peger citatet på, at de voldsudsatte mænd, der kommer til tilbuddet, har behov for hjælp til at organisere og inddele de sociale problemer, de oplever fylder hos dem.

En beboer fra mandekrisecentret beskriver i interviewet, at han oplever hjælpen som målrettet den enkelte person og de behov, den enkelte person kommer med. Beboeren omtaler blandt andet samtaleredskabet som et arbejdsværktøj, der hjælper til at afklare, hvordan det går, og om der eksempelvis er opstået nye udfordringer. Beboerens oplevelser peger på et behov for, at der løbende tales om, hvilke sociale udfordringer der er til stede, hvor meget de fylder, og hvad der er behov for at arbejde videre med. Beboeren oplever, at inddelingen og rangeringen af, hvordan det går, er en udfordring, men at de uddybende samtaler ud fra værktøjet hjælper til at gøre det mere tydeligt, hvordan han skal komme videre. I anden sammenhæng eksemplificerer samme beboer, at det kan være svært at få overblikket over et mudret problembillede:

”Nogen gange så kan det være svært at finde ud af om... Om ens økonomiske situation - bare for at tage et eksempel - om det skyldes bolig, beskæftigelse eller børn, eller hvor hører det her problem egentlig til? Du ved godt, du har et økonomisk problem, men hvor hører det til? Hvad er det for et problem, der skal løses for, at du kan overkomme det problem?”

Beboer på mandekrisecenter

Beboeren fremhæver her et konkret eksempel på et problem, hvor beboeren har behov for hjælp til, hvilke skridt der skal tages for at overkomme problemet. Citatet tyder på et behov for hjælp til at kunne adskille problemer for at få overblik over egen livssituation.

En interviewet beboer fra et kvindekrisecenter beskriver, at hun oplevede at blive modtaget af en paraply af støtte, hvor hun havde mulighed for at få hjælp til mere og andet end den aktuelle voldsproblematik:

”Jeg synes de har været rigtig gode til det hele. At komme hele vejen rundt og være opmærksomme på, hvad det egentlig er der [...] altså der er jo ikke kun et issue. Der er mange issues. [...] Men til at starte med prøvede vi så at udforske: Hvad er det her usunde forhold, og hvad er depression? Og så bliver det bare mere og mere klart jo længere jeg kom hen, at jeg var det her sårbare sted, da jeg mødte ham, der gjorde, at han ligesom hurtigt kunne komme ind og bare kunne få frit lejde til at vade rundt i mit liv.”

Beboer på kvindekrisecenter

Beboeren beskriver, at den hjælp og støtte hun fik til at bearbejde den voldsudsættelse, hun oplevede, samtidig med en opmærksomhed fra tilbuddets medarbejdere på hendes psykiske udfordringer gjorde, at hun fik overblik over den gensidige påvirkning af voldsudsættelsen og sine psykiske udfordringer. Citatet indikerer, at det kan være svært at adskille samtidige sociale problemer fra hinanden, og at beboeren har behov for hjælp til at adskille de 'issues', hun oplevede.

Som det beskrives i ovenstående, virker det til at være en målgruppe, der har behov for hjælp til at prioritere og skabe overblik for at komme nærmere en følelse af selvstændighed og ejerskab over eget liv. En beboer beskriver dette som hårdt arbejde således:

”Det, de gør, det er, de klæder en på til at kunne klare dig selv, så det er man kan i princippet sige, det er hjælp til selvhjælp, så de klæder mig på til, at jeg selv kan. Sådan så det er egentlig de ting, jeg er blevet opmærksom på, det er egentlig hvor hårdt, jeg egentlig har knoklet, mens jeg har været herinde.”

Beboer på mandekrisecenter

6.4 Selvtillid og troen på egne evner

Mange voldsudsatte har udfordringer med at tro på sig selv og egne evner. Professor i Sociologi Eva Lundgren har udviklet en teori om voldsspiralen, hvori voldsprocessen b.la. er kendetegnet ved, at volden normaliseres og bliver en naturlig del af hverdagslivet både for den voldsudsatte og voldsudøveren (Jensen & Nielsen, 2005: 46). Voldsudsættelsen er nedbrydende og konsekvenserne af voldsudsættelsen kan vise sig i lavt selvværd og svækket dømmekraft hos den voldsudsatte (Ibid.: 52). I den sammenhæng kan den voldsudsatte person have behov for hjælp af støttende, rådgivende og behandlende karakter for at øge mestring, handlekompetence og selvtillid (Rambøll, 2020a: 36).

En beboer på kvindekrisecentret, der deltager i undersøgelsen, fortæller, at hun oplever et behov for hjælp med at opbygge sin selvtillid gennem sit ophold på krisecentret:

”At genopbygge min selvtillid, troen på mig selv og troen på, at jeg kan selv... At jeg ikke behøver at have en eller anden dominerende én i nakken for at finde ud af tingene.”

Beboer på kvindekrisecenter

Citatet indikerer, at beboeren har haft udfordringer med at handle selv, da hun har haft en dominerende person i sit liv, der har været styrende for hendes handlekompetencer og selvtillid. Det tyder på et behov for at føle handlekraft og kontrol over eget liv.

Rambøll udgav i 2020 en modelbeskrivelse for indsatser til personer udsat for vold i nære relationer. Modelbeskrivelsen fremhæver, at det i mange tilfælde er et støttebehov for målgruppen at opleve sig anerkendt for at kunne opnå erkendelse af egen voldsudsættelse og dermed opnå en forbedret livssituation (Rambøll, 2020b: 7).

En medarbejder på mandekrisecentret fortæller, at, når personer udsat for vold i nære relationer kommer ind på tilbuddet, befinder de sig i en anspændt og usikker situation. Så snart den voldsudsatte oplever, at deres situation bliver anerkendt som alvorlig og ægte, så føler de sig godt taget imod og forstået:

”Allerede dér så tror jeg, der er blevet gjort en kæmpe forandring for dem, og man kan føle: ”her kan jeg godt slappe af og uden at føle mig fordømt eller misforstået eller forkert, fordi her er der plads til, at man godt kan have det sådan. Og det er okay, at det har været sådan”. Så hele det i sig selv, det gør en kæmpe forskel, og at det er

okay at være mand og være blevet udsat for vold. Eller være mand og ikke være den store stærke mand, der kan klare det hele.”

Medarbejder på mandekrisecenter

Gennem denne rapport fremgår det, at nogle personer udsat for vold i nære relationer har forskelligartede, komplekse og samtidige sociale problemer. Det kan pege på, at voldsudsatte personer på forskellige tidspunkter og i forskellige sammenhænge potentielt møder det kommunale eller regionale system og/eller forskellige civilsamfundsaktører. Det kan i disse tilfælde være relevant at vide, hvordan der kan spørges ind til vold i nære relationer gennem en anerkendende tilgang. Lev Uden Vold (LUV) udgav i 2021 en håndbog med fokus på, hvordan partnervold opspores og håndteres. Her beskrives det, at personer udsat for partnervold sjældent selv opsøger hjælpeinstanser for at bryde med volden, men borgeren kan være i kontakt med forskellige hjælpeinstanser i andre sammenhænge, eksempelvis i forbindelse med misbrugsbehandling, behandling i psykiatrien, jobcenterforløb eller i forbindelse med, at de modtager integrationsydelse (Weih & Leth, 2021: 30). Det fremgår, at personer udsat for vold i nære relationer kan opleve det ydmygende, at deres partner ikke behandler dem værdigt og respektfuldt. Det fremgår også, at personer udsat for vold i nære relationer kan frygte, at de ikke bliver taget alvorligt eller troet på, hvis de fortæller om deres voldsudsættelse. I håndbogen opstilles blandt andet råd til, hvordan fagprofessionelle kan spørge ind til volden og gribe samtalen an (Weih & Leth, 2021: 51).

6.5 Behov for en koordinerende tovholderrolle

Den interviewede leder og medarbejder fra det ambulante rådgivningstilbud, som deltager i undersøgelsen, fremhæver, at der er behov for en tovholder til personer udsat for vold i nære relationer, særligt når der er tale om samtidige, komplekse sociale problemer. De påpeger, at de voldsudsatte personer samtidigt med voldsudsættelsen ikke har overskud og ressourcer til at være tovholdere i eget liv. Det gælder eksempelvis hvad angår at tage kontakt til og fastholde aftaler med relevante myndigheder, sundhedsvæsen og tilbud i civilsamfundet.

Lederen af det ambulante rådgivningstilbud oplever, at en sagsbehandler eller en praktiserende læge nogle gange tager teten og udgør en tovholderfunktion for den voldsudsatte person. Lederen påpeger dog, at det ikke er en funktion, der eksisterer for voldsudsatte, der ikke tager ophold på krisecenter:

”Der er nogen, som tager opgaven, men det er ikke en funktion, der findes, og behovet er der bare. Man går meget op i, at folk skal have ansvar for deres eget liv. Det gør man inden for sundhedsvæsenet og det kommunale, men over for nogen, der er det bare urimeligt at stille det krav. Der er jo rigtig gode grunde til, at de her mennesker ikke formår at have det overblik og hjælpe sig selv.”

Leder af ambulante rådgivningstilbud

I citatet fremgår det, at de voldsudsatte personer, der henvender sig til tilbuddet, sjældent magter at tage ansvar og være koordinerende tovholder i eget liv, når de har flere og samtidige sociale problemer. Derfor kan der være behov for en tovholderrolle for personer udsat for vold i nære relationer, der ikke tager ophold på et krisecenter.

7. Sociale udfordringer med særlige støttebehov

Der findes forskellige indsatser i civilsamfundet, kommunalt og regionalt, der på forskellig vis kan imødegå nogle af de forskelligartede sociale problemer, personer udsat for vold i nære relationer oplever. Dette kapitel fremhæver nogle af de sociale forhold og udfordringer, som de interviewede tilbud oplever, det er særligt vanskeligt at hjælpe brugere af og beboere på tilbuddet med, og som tilbuddene oplever, det generelt er vanskeligt at finde hjælp til.

Kapitlet belyser, at voldsudsatte personers sociale problemer ikke kun omhandler dem selv, og den vold de har været udsat for, men i høj grad også de sociale udfordringer, som deres børn og andre nære relationer kæmper med. Omstændigheder, der er med til at gøre den voldsudsattes problembillede endnu mere komplekst. Samtidig peger kapitlet på, at voldsproblematikken hos personer udsat for vold i nære relationer ikke kun sætter spor hos den voldsudsatte selv, men også hos pårørende, herunder deres børn. Dette perspektiv kan indikere, at der kan være behov for et særligt fokus på hjælp til unge voksne fra familier med voldsproblematikker.

I kapitlet pointeres det også, at et krisecenterophold ikke 'fikser' personer udsat for vold i nære relationer og deres sociale problemer. Det er altafgørende, at voldsudsatte får den rette hjælp og støtte efter opholdet for at kunne etablere et godt hverdagsliv. Kapitlet belyser ligeledes, at ensomhed og isolation hos voldsudsatte personer kan fortsætte efter krisecenteropholdet, og at det derfor er vigtigt, at der er fokus på, at voldsudsatte personer bliver en del af lokalområdet og får skabt et godt netværk. Det bør i denne sammenhæng påpeges, at da en del af de voldsudsatte personers problemer vedrører sociale forhold og udfordringer, der skal tages hånd om efter endt krisecenterophold, må det forventes, at krisecentermedarbejderne ikke har et fuldstændigt overblik over, hvad der kan gøres eller rent faktisk bliver gjort på området. Det kan påvirke respondenternes oplevelse af, om det er problemer, der er svære at finde hjælp til, og det er derfor også et forbehold, der må medregnes i fortolkningen af resultaterne i dette kapitel.

Udsagnene i kapitlet bygger på interviews med ledere, medarbejdere og brugere og beboere, på tre udvalgte tilbud, et kvindekrisecenter, et mandekrisecenter og et ambulante tilbud til voldsudsatte personer. Udsagnene er således alene udtryk for de oplevelser, interviewpersonerne har fremhævet under interviewene. Det er også vigtigt at påpege, at det følgende er et udsnit af det, der blev fremhævet i de specifikke interviews. Resultaterne er derfor ikke nødvendigvis udtømmende for, hvad de interviewede personer oplever som vigtige og relevante temaer. Der er i stedet tale om eksempler på, hvilke sociale problemer og støttebehov interviewpersonerne oplever, det kan være vanskeligt for de voldsudsatte at få hjælp til. Kapitlet kan tjene som inspiration eller bidrage til nysgerrighed på et område, der kan undersøges nærmere i fremtiden.

7.1 Behov for støtte til hele familien

Undersøgelser viser, at vold ofte følger personer fra barndommen til voksenlivet (Volsing et al., 2018: 21). Derfor er det vigtigt at se på den voldsudsattes familie som helhed og sætte ind med hjælp tidligt i et forløb, hvor en person bliver udsat for vold i en nær relation. Nærværende afsnit om *Behov for støtte til hele familien* belyser interviewpersonernes fokus på den komplekse situation, det kan være, når voldsudsatte beboere eller brugere er forældre. I det efterfølgende afsnit om *Overgangen til livet efter volden* fremhæves den sociale udfordring, det kan være, når voldsudsatte brugere og beboeres nære relationer har sociale problemer.

7.1.1 Bekymringer om børnenes behov

Som det er belyst i denne rapport kan øvrige og eventuelt samtidige sociale problemer fylde meget ud over den vold, som personen har været udsat for. En afdækning af forskning om den psykiske volds konsekvenser for mentalt og fysisk helbred og sociale trivsel peger på, at psykisk vold har omfattende konsekvenser, der også rækker ind i de nære relationer og den udsattes evne til at varetage forældreskab og arbejdsliv (Oldrup et al., 2018: 48).

Børn i voldsudsatte familier er et centralt emne på tværs af interviewpersonerne. En beboer på et kvindekrisecenter fortæller om egne oplevelser med en mor, som har været udsat for vold i nære relationer:

”Og min mor har selv været i et voldeligt forhold for mange år siden, så hun har nogen – og altså var i det i mange år, og nåede at få fire børn i det – så hun har ligesom selv nogle issues. Da min far så skred, der havde hun virkelig meget behov for at komme ud og få noget bekræftelse hos andre mænd, og det gjorde så, at der ikke rigtig var plads til mig, og så flytter hun sammen med en mand [...] fordi han er et eller andet sted også sygt voldelig. [...] Men jeg kunne være hjemme en hel weekend, uden han sagde hej til mig. Altså. Og op til ferier og sådan noget, jeg havde altid fucking ondt i maven, fordi jeg vidste bare, at nu skulle jeg bare hjem og være i det der helvede”

Beboer på kvindekrisecenter

Citatet beskriver en følelse af at blive overset som barn af en forælder, der er i et forhold, hvor der er vold i nære relationer, og som har svært ved at imødekomme barnets behov. Citatet giver et billede af, at der kan være en risiko for, at barnet ikke får den plads, det har behov for, når en voldsudsat forælder har flere problemer i sit liv. Det er vigtigt at understrege, at perspektivet ikke nødvendigvis er kendetegnende for alle forældre, der har været udsat for vold i nære relationer, og at det ikke er ensbetydende med, at forældre, der har været udsat for vold i nære relationer, ikke kan varetage deres børns behov. Perspektivet kan være med til at pege på, at der kan være sociale udfordringer i forhold til at have overskud og kapacitet til at varetage børns behov.

På mandekrisecentret fremhæves børnene og familielivet også som et centralt fokus hos interviewpersonerne. I interviewet med en beboer på mandekrisecentret fortælles følgende:

”[...] så man løser jo hele familiens problem, hvis det er det, der er nødvendigt. Med udgangspunkt i børnene. Altid børnene, der har første prioritet. Altid.”

Beboer på mandekrisecenter

Citatet peger på beboerens fokus på, at voldudsættelsen ikke kun har konsekvenser for den voldsudsatte, men at hele familien og særligt børnene bør være i fokus. Det siger noget om et problembillede hos voldsudsatte personer, hvor bekymringen for familielivet og børnelivet i høj grad er til stede. Nogle børn, som ledsager deres forælder på et kvindekrisecenter eller et mandekrisecenter, har også selv været udsat for vold, mens andre ikke har været direkte udsat. Undersøgelser peger dog på, at mange af børnene og de unge enten har overhørt eller overværet vold mod deres mor eller far (Socialstyrelsen, 2022: 49), hvilket kan være ligeså skadeligt for barnet, som hvis barnet selv bliver udsat for vold (Socialstyrelsen, 2020). I den sammenhæng skal det påpeges, at ledere og medarbejdere på midlertidige botilbud efter SEL §§ 109 og 110 har skærpet underretningspligt jævnfør servicelovens § 153.

Det interviewede ambulante rådgivningstilbud beskriver, at noget af det, der kan fylde mest for de voldsudsatte personer, som har børn, er varetagelsen af børnenes behov og frygten for, at børnene bliver anbragt uden for hjemmet. Tilbuddet oplever, at den voldsudsatte forælder ofte står alene med hovedansvaret for børnene i situationer, hvor den anden forælder har udøvet vold. Derfor mener det ambulante rådgivningstilbud, at der er behov for mindre indgribende aflastningstilbud til forældre, der har været udsat for vold i nære relationer. De påpeger også, at de oplever, at den voldsudsatte forælder ofte har haft udfordringer i sin egen barndom:

"Hvis den anden forældre har været voldsudøver, så er de jo eneforældre, og har måske som mange haft en dårlig barndom, så der heller ikke er aflastning hos bedsteforældrene. Så udover alle de andre ting, så er de helt alene med barnet, og det ville være svært for alle mennesker, men her har vi en udsat person."

Leder af ambulant rådgivningstilbud

En mindre indgribende aflastning kan ifølge tilbuddet have forebyggende karakter og være med til at muliggøre en gradvis etablering af et godt familieliv. Tilbuddet beskriver, at det samtidig kan skabe rum og overskud hos den voldsudsatte person til, at øvrige sociale udfordringer kan bearbejdes, fx misbrugsproblemer, somatiske lidelser eller psykiske vanskeligheder.

I afsnittet om *Et behov for hjælp til overblik og prioritering* i kapitel 6 beskrives det, hvordan voldsudsatte beboere og brugere har behov for hjælp med at skabe overblik og prioritere i de sociale udfordringer, der fylder for dem. Dette fokus kan i sammenhæng med beskrivelserne af interviewpersonernes oplevelser pege i retning af, at voldsudsatte beboere og brugere har behov for hjælp til at varetage børnenes behov. Interviewpersonerne oplever, at børnene og ønsket om, at de trives, fylder meget hos voldsudsatte beboere og brugere af tilbuddene. Det kan derfor være en udfordring, der er behov for at hjælpe beboeren eller brugeren med at skabe overblik over, så bekymringen bliver mindre, og så personen får bedre muligheder for at arbejde med øvrige sociale udfordringer.

Kvindekrisecenteret nævner, at de har etableret et godt samarbejde med skoler og børnehaver, som gør det muligt at skabe gode skoleforløb og børnehaveforløb for børn, der ledsager deres forælder på tilbuddet:

"Og det er jo i et tæt samarbejde med kommunen, at vi har gjort det. Så er den måde, vi arbejder på ift. psykolog til børnene og til kvinderne, det bygger også på et tæt samarbejde, hvor vi siger; det er ikke bare børn, der skal til psykolog, men om hvad, hvorfor og hvordan hænger det sammen med resten af huset."

Medarbejder på kvindekrisecenter

I citatet fremgår det, at samarbejdet indeholder en overlevering af kvinden og barnets aktuelle situation. Citatet peger på, at de voldsudsatte kvinder, der tager ophold på krisecenteret, har behov for at føle sig trygge i, at deres børn får hjælp og får etableret en normal hverdag med almindelige skoleforløb, samtidig med støtten til den konkrete problematik eller de konkrete problematikker, der eksisterer i barnets liv. Hjælpen til at etablere og fastholde en så normal hverdag som muligt, på trods af at de bor på et krisecenter, kan medvirke til at mindske en bekymring hos den voldsudsatte forælder. Det kan skabe plads til, at den voldsudsatte forælder får overskud til at arbejde med egne sociale problemer, herunder også bearbejdelsen af voldsudsættelsen.

7.1.2 Sociale udfordringer hos voldsudsattes nære relationer

En rapport om konsekvenser ved voldsforbrydelser peger på, at der er behov for et større fokus på offerets familie som helhed. Rapporten betegner voldens konsekvenser for nære relationer til ofre for voldsforbrydelser som en "spill-over-effect", hvilket vil sige, at den voldsudsattes nære relationer har øget risiko for at komme ud for negative livsbegivenheder, på trods af at de ikke selv direkte har været udsat for vold (Andrade et al., 2020: 21).

Det ambulante rådgivningstilbud oplever, at voldsudsættelsen har store konsekvenser både for personer udsat for vold i nære relationer og for de voldsudsattes pårørende. Tilbuddet oplever, at det ikke kun er de voldsudsatte personer, der har støttebehov, men også familiemedlemmer og øvrige nære relationer til de voldsudsatte personer, der søger hjælp på det ambulante rådgivningstilbud. Som beskrevet i afsnittet om *Undersøgelsens kvalitative analyser* i kapitel 3 oplever det ambulante rådgivningstilbud, at de ofte har brugere med komplekse, samtidige sociale problemer. Støttebehovet for målgruppens pårørende kan også ses i dette lys, da mangel på ressourcer kan række længere end kun den voldsudsatte person.

Det ambulante rådgivningstilbud oplever blandt andet, at det kan være særligt udfordrende at hjælpe og finde hjælp til unge voksne fra familier med voldsproblematikker. Tilbuddet beskriver, hvordan udsathed og i nogle tilfælde alvorlige sociale problemer hos de voldsudsatte personers børn kan være en udfordring for den voldsudsatte person selv. Børnenes problemer skaber en bekymring, som den voldsudsatte person bruger meget tid og mange kræfter på at håndtere. Lederen af det ambulante rådgivningstilbud beskriver de voldsudsatte brugeres bekymring for deres børn således:

"De er jo bekymrede, når de ikke er i fængsel, og når de er i fængsel. De er bekymrede, når de er indlagt på psykiatrisk, og de er bekymrede, når de ikke er indlagt. Det er konstant, og der er aldrig ro på. Der er måske ro, når han er indlagt, men der er jo bekymring, fordi han er psykotisk eller meget syg. Det er meget ulykkeligt. [...] og der er dårlig samvittighed, fordi [den voldsudsatte person, red.] har levet i en voldelig relation, som sønnen har oplevet, og så er der jo endnu mere skyld og skam [...]"

Leder af ambulante rådgivningstilbud

Citatet peget på, at særligt sociale problemer hos børn i ungdomsårene opleves udfordrende. Samtidig tynger en dårlig samvittighed over at have levet i en voldelig relation, som barnet eller den unge voksne har oplevet. I afsnittet om *Et behov for hjælp til overblik og prioritering* i kapitel 6 blev det beskrevet, hvordan det er vigtigt at have fokus på den voldsudsatte persons samlede problembillede for at skabe et overblik over, hvilke sociale problemer der fylder i den voldsudsatte persons liv. Set i sammenhæng med ovenstående citat kan sociale problemer hos voldsudsatte personers børn risikere at være en så stor bekymring, at den voldsudsatte ikke nødvendigvis selv har overskud til at fokusere på de øvrige sociale problemer, der kan være til stede hos personen.

Det er ikke kun de voldsudsatte børns udfordringer, som griber ind i hverdagslivet hos personer udsat for vold i nære relationer. Også voldsudøverens sociale problemer kan blive integreret i den voldsudsatte persons liv. En beboer fra et kvindekrisecenter fortæller, hvordan hendes mands mangeårige alkoholmisbrug også endte med at smitte af på hendes eget forbrug:

"Alt det her det sker på grund af, at min mand igennem mange år har haft et voldsomt alkoholforbrug, og jeg var nok blevet efterhånden det man også kalder medalkoholiker... Men har ikke haft nogle

problemer overhovedet med at stoppe fra den ene dag til den anden, efter jeg kom herover.”

Beboer på kvindekrisecenter

Citatet indikerer, hvordan det for kvinden har været svært at leve med en nær relation uden at "blive en del af" dennes sociale problemer. Det peger på en situation, hvor de sociale problemer hos kvindens nære relation (og her også voldsudøver) påvirker hende selv, så hun med hendes egne ord bliver medalkoholiker. Samtidig beskriver kvinden, at hun ikke har haft problemer med at stoppe med sit forbrug af alkohol, efter hun er kommet på krisecenter.

Ovenstående afsnit tyder på, at voldsudsattes sociale problemer ikke kun omhandler dem selv og den vold, de har været udsat for, men også de sociale udfordringer, som deres nære relationer kæmper med. Det understreger kompleksiteten i problembilledet blandt nogle voldsudsatte brugere og beboere, da bekymringen og det mudrede problembillede således omfatter flere personer end den voldsudsatte selv. Det kan virke til, at udfordringen særligt ligger i at forsøge at afhjælpe og håndtere nære relationers sociale problemer eller at bekymre sig om nære relationers sociale problemer. Dette kan pege på, at nære relationers sociale udfordringer kan fylde så meget, at det kan være vanskeligt at håndtere øvrige sociale problemer.

7.2 Overgangen til livet efter volden

Personer udsat for vold i nære relationer, som har haft ophold på et kvindekrisecenter, et mandekrisecenter, eller som har modtaget ambulante behandling, er ikke nødvendigvis fri for udfordringer, blot fordi deres ophold eller rådgivningsforløb i relation til deres voldsudsættelse er overstået. Nedenstående afsnit beskriver, hvordan tilbuddene oplever, at den voldsudsatte person kan have behov for hjælp og støtte efter endt ophold eller rådgivningsforløb, ligesom de oplever, at det kan være en udfordring for den voldsudsatte person at skulle etablere sig i en (ny) bolig efter et voldeligt forhold. Ligeledes oplever tilbuddene, at personer udsat for vold i nære relationer kan have udfordringer med ensomhed både under og efter endt ophold eller behandling.

7.2.1 Støtte og bolig efter endt ophold eller behandling

Ledere og medarbejdere på de interviewede tilbud nævner, at de voldsudsatte beboere og brugere, de møder på deres tilbud, ofte har behov for støtte, når de flytter i egen bolig. Dette kan være efter endt ophold på et kvindekrisecenter eller et mandekrisecenter, eller hvis den voldsudsatte person flytter fra voldsudøveren uden at have haft ophold på kvindekrisecenter eller mandekrisecenter. Undersøgelsens interviewede kvindekrisecenter beskriver, at det er meget forskelligt fra kommune til kommune, hvordan de oplever, at den koordinerende rådgivning fungerer. Den koordinerende rådgivning er, som beskrevet i afsnittet om *Tilbud til kvinder, der er udsat for vold i nære relationer* i kapitel 2, lovpligtig jf. servicelovens § 109, stk. 7. Kvindekrisecentret beskriver i denne sammenhæng, at det kan være frustrerende, at de som tilbud ikke ved, hvilken indsats de kan forvente, og dermed heller ikke hvilken støtte det er muligt at tilbyde den voldsudsatte kvinde efter opholdet på boformen.

En medarbejder fra kvindekrisecentret oplever, at det kan være en stor udfordring, når kvinderne skal flytte i egen bolig både i forhold til det praktiske og det sociale:

"[...] man er alene, man har to børn, der fiser rundt. Og så kommer alt det der med at være ensom og etablere sig i byen og alt det der. For mig at se er det en KÆMPE udfordring."

Medarbejder på kvindekrisecenter

I forlængelse heraf beskriver medarbejderen også, hvor vigtig etableringen af et godt hverdagsliv efter indsatsen er:

"Og vi ved, at hvis man ikke kommer godt i gang i det nye liv, så er der stor risiko for, at man enten faktisk søger tilbage til den mand, for det var jo egentlig... han tog sig jo af nogen ting. Eller også finder man et nyt uhensigtsmæssigt forhold, en der nok skal hjælpe en... hvis man udstråler svaghed og sårbarhed, så vil der være nogen, der spotter det, og så vil der være stor risiko for et nyt voldeligt forhold."

Medarbejder på kvindekrisecenter

Ovenstående citater tyder på, at konsekvenserne af volden og de sociale udfordringer, som de voldsudsatte kæmper med, ikke kan afhjælpes udelukkende ved ophold på et krisecenter. Der er behov for en opfølgende indsats, når den voldsudsatte kommer i egen bolig. Ifølge interviewene bør den opfølgende indsats have fokus på praktisk og social hjælp og støtte, så den voldsudsatte person kan etablere sig i boligen og få styr på hverdagen.

En evaluering af et afprøvningsprojekt viser i denne sammenhæng positive resultater for CTI-metoden som metode til at yde koordinerende rådgivning (Deloitte, 2019). I afprøvningsprojektet modtog kvinder i fire kommuner en ni-måneders CTI-indsats ved fraflytning fra et kvindekrisecenter. Evalueringens resultater viser bl.a., at kvinderne blev bedre i stand til at tage vare på sig selv og deres situation, de fik det bedre fysisk og psykisk, de trivedes bedre, de oplevede mindre ensomhed, og de genoptog, vedligeholdte og/eller udbyggede deres netværk (ibid.).

De kvalitative interviews i denne undersøgelse peger desuden på, at der for personer udsat for vold i nære relationer også kan være udfordringer med de rent praktiske omstændigheder vedrørende den voldsudsattes persons boligsituation. Ved tilflytning til en ny bolig kan udfordringen i første omgang være overhovedet at finde en bolig. Ved indflytning tilbage til en eksisterende bolig kan udfordringen derimod ligge i at få personen, der har udøvet volden, til at fraflytte den voldsudsattes persons bolig. En bolig, som retmæssigt står i den voldsudsattes navn. Den sidste af de to situationer nævnes også af en beboer på kvindekrisecentret.

En voldsudsat beboer på mandekrisecentret fortæller, at bevidstheden om, at kommunen har en interesse i, at han fraflytter botilbuddet hurtigst muligt, er meget stressende for ham. For beboeren ligger stressfaktoren i en usikkerhed om den økonomiske udgift forbundet med en ny bolig, samt spekulationerne om, hvilken slags bolig beboeren skal vælge. En medarbejder på mandekrisecentret fortæller, hvordan boligudfordringerne kan falde sammen med øvrige udfordringer:

"[...] lang ventetid på Familieretshuset, i stedet for afgørelsen, så: "skal jeg være [forælder, red] på fuldtid, på deltid, eller skal jeg slet ikke være [forælder, red]". Den proces, det bliver ved og skulle finde ud af, den trækker jo nogle gange tænder, så de er jo også en lille smule betinget af: "okay, hvad er væsentligt at finde? Skal jeg finde mig en bolig, hvor jeg bare kan være mig selv? Eller skal jeg finde et sted, hvor jeg kan have plads til to børn og sådan nogle ting?"

Medarbejder på mandekrisecenter

Ovenstående citat tyder på, at særligt voldsudsatte personer med børn kan have svært ved at finde en egnet bolig efter opholdet på et krisecenter. Der kan for personer udsat for vold i nære

relationer både være udfordringer vedr. økonomi, men i særdeleshed fylder også uvisheden om, hvor ofte den voldsudsatte persons børn skal være i boligen. En uvished, som kan trække i langdrag, da det ofte afhænger af en sag i Familieretshuset. Et Familieretshus, hvor der kan være lang ventetid.

7.2.2 Ensomhed blandt voldsudsatte personer

Det er vigtigt for menneskers trivsel at føle sig som en del af et fællesskab (Santini et al., 2019). Deltagelsen i fællesskaber kan være forebyggende mod isolation, som mange voldsudsatte oplever (Laurson & Johansen, 2020: 125). Sundheds- og Sygelighedsundersøgelse (SUSY) peger bl.a. på en sammenhæng mellem kvinders udsættelse for fysisk partnervold og det ikke at deltage i fritidsaktiviteter. Blandt kvinder udsat for grov fysisk partnervold er andelen af kvinder, som aldrig deltager i fritidsaktiviteter, dobbelt så høj som for andre kvinder. For mændenes vedkommende viser undersøgelsen, at der ikke er en sammenhæng mellem udsættelse for fysisk partnervold og deltagelse i fritidsaktiviteter (Oldrup et al., 2020: 125).

En medarbejder fra kvindekrisecentret fortæller, at mange af de kvinder, som har ophold på krisecentret, er meget ensomme og isolerede i forbindelse med opholdet.

”Så den der ensomhed og isolation og føle sig forkert i det, sammen med det lave selvværd, der gør, at... det synes jeg går igen i næsten alle kvinderne.”

Medarbejder på kvindekrisecenter

Ensomheden og isolationen hos personer udsat for vold i nære relationer er ikke kun til stede under opholdet på boformen, men kan også fortsætte, når den voldsudsatte efter endt ophold kommer i egen bolig. På mandekrisecentret opleves det, at mange voldsudsatte mænd føler sig isoleret og ensomme både under og efter opholdet på mandekrisecentret. Det påpeges af mandekrisecentret, at samarbejdet med frivillige foreninger kan være gavnligt i forbindelse med etablering og opretholdelse af sunde netværk. Sunde netværk, som kan mindske ensomheden blandt mændene.

Ovenstående afsnit belyser, hvordan den voldsudsatte persons udfordringer ikke nødvendigvis er løst efter opholdet på et mande- eller kvindekrisecenter. Det er afgørende for den voldsudsattes etablering af et godt hverdagsliv i en (ny) bolig, at voldsudsatte beboere også modtager den rette hjælp og støtte efter endt ophold på et tilbud til personer udsat for vold i nære relationer. Derudover belyser afsnittet, at ensomheden og isolationen hos personer udsat for vold i nære relationer kan fortsætte efter ophold på et mande- eller kvindekrisecenter, og at det derfor er vigtigt, at der er fokus på, at den voldsudsatte bliver en del af lokalområdet og får skabt et godt netværk.

Litteraturliste

- Andrade S., F. Casier & P. Skov (2020). *Risici og konsekvenser ved voldsforbrydelser – En statistisk kortlægning af ofre og deres familiers liv i Danmark*. VIVE.
- Benjaminsen, L., J. Birkelund, M. Ememark & S. Andrade (2018). *Socialt udsatte borgeres brug af velfærdssystemet*. VIVE.
- Børne- og Socialministeriet (2018). *Socialpolitisk Redegørelse 2018*.
- Deen, L., K. Johansen, S. Møller & B. Laursen (2018). *Vold og seksuelle krænkelser. En afdækning af omfang og udvikling af fysisk vold og seksuelle overgreb og omfang af seksuelle krænkelser samt en analyse af erfaringer med digitale seksuelle krænkelser*. København: Statens Institut for Folkesundhed. Syddansk Universitet.
- Deloitte (2019). *CTI for kvinder på krisecenter – Evaluering*.
- Dokkedahl, S., M. Olsen & M. Andersen (2021). *Kvinder på krisecenter*. Syddansk Universitet i samarbejde med Danner og Kvindehjemmet.
- Danmarks Statistik (u.å.). *Kvindekrisecentre*. Tilgængelig fra: <https://www.dst.dk/da/Statistik/emner/socialt-forhold/social-stoette/kvindekrisecentre#> (besøgt d. 30/11/2021)
- Jensen, J., N. Nielsen, M. Winther & J. Lindell (2020). *Vold mod mænd i nære relationer – Under Radaren*. Mandecentret.
- Jensen, V. & S. Nielsen (2005). *Når vold er hverdag. En undersøgelse af mænds vold mod kvinder i nære relationer*. VFC Socialt Udsatte & LOKK
- Johansen, K., M. Frederiksen & L. Simonsen (2021). *Mænd udsat for partnervold – et pilotstudie blandt danske praktikere med perspektiver fra skandinavisk forskning og praksis*. Lev Uden Vold.
- Laursen, B. & K. Johansen (2020). *Omfang og konsekvenser af fysisk og seksuel partnervold i et kønsperspektiv*. I Oldrup, H. (red.) *Vold i familien - Viden for fagfolk*, Akademisk forlag, s. 110-134.
- Lev Uden Vold (u.å.). *National Hotline*. Tilgængelig fra: <https://levudenvold.dk/hjaelp-og-radgivning/national-hotline/> (besøgt d.12/11/2021).
- Lund-Jensen, T. (2020). *Kvinder og børn på krisecentre – viden om volden gennem 30 år*. I Oldrup, H. (red.) *Vold i familien - Viden for fagfolk*, Akademisk forlag, s. 56-77.
- Mandecentret (2020). *Årsberetning 2020 – Vejen gennem Mandecentret*.
- Mødrehjælpen (u.å.). *Ud af Voldens Skygge*. Tilgængelig fra: <https://moedrehjaelpen.dk/forside/det-goer-vi/radgivning/ud-af-voldens-skygge/> (besøgt 12/11/2021).
- Niss, N., C. Ellegaard, A. Andersen & K. Madsen (2020). *Midtvejsevaluering af "Sig det til nogen" – ambulanserådgivning til voldsramte kvinder*. Oxford Research for Danner.
- Oldrup, H. (2020). *Vold i familien – mod et mere differentieret fagligt felt*. I Oldrup, H. (red.) *Vold i familien - Viden for fagfolk*, Akademisk forlag, s. 23-41.
- Oldrup, H., S. Andersen, S. Kjær, N. Nielsen & C. von Rosen (2018). *Psykiske, fysiske og sociale konsekvenser af psykisk vold i parforhold – Kortlægning af forskning*. Lev Uden Vold.

Ottosen, M. & S. Østergaard (2018). *Psykisk partnervold – En kvantitativ kortlægning*. VIVE for Lev Uden Vold.

Ottosen, M. & S. Østergaard (2022). *Partnervold i Danmark 2020*. VIVE.

Rambøll (2015). *Evaluering af krisecentertilbuddene – Evalueringsrapport*. Rambøll for Socialstyrelsen.

Rambøll (2020a). *Indledende screeningsrapport om kvinder og mænd udsat for vold i nære relationer*. Rambøll for Socialstyrelsen.

Rambøll (2020b). *Modelbeskrivelse: Indsats til kvinder og mænd udsat for vold i nære relationer*. Rambøll for Socialstyrelsen.

Retsinformation (2019). *Vejledning om indsatser og særlig støtte til børn og unge og deres familier*. Tilgængelig fra: <https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2019/9142> (besøgt d. 8/11/2021).

Retsinformation (2021a). *Bekendtgørelse af lov om social service*. Tilgængelig fra: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/1548> (besøgt d. 8/11/2021)

Retsinformation (2021b). *Vejledning om botilbud m.v. til voksne*. Tilgængelig fra: <https://www.retsinformation.dk/eli/retsinfo/2021/9031> (besøgt d. 8/11/2021).

Santini, Z., C. Meilstrup, C. Hinrichsen & L. Nielsen (2019): "Formal Volunteer Activity and Psychological Flourishing in Scandinavia: Findings from Two Cross-sectional Rounds of the European Social Survey", *Social Currents* 6(3): 255-269.

Socialstyrelsen (2017). *Årsstatistik 2016 – Kvinder og børn på krisecenter*.

Socialstyrelsen (2022). *Undersøgelse om vold i nære relationer 2022 – En kvantitativ undersøgelse om brugere af kvindekrisecentre, mandekrisecentre og ambulante rådgivningstilbud til voldsudsatte personer*.

Socialstyrelsen (2020). *Vold mod børn i Danmark*. Tilgængelig fra: <https://socialstyrelsen.dk/born/overgreb/seksuelle-og-voldelige-overgreb/fysiske-og-psykiske-overgreb> (besøgt d. 30/11/2021)

Socialstyrelsen (u.å.a). *Socialstyrelsens begrebsdatabase. Ambulant tilbud*. Tilgængelig fra: <https://ss.item.dk/?TermId=2397&SrcLang=da&TrgLang=en> (Besøgt d. 12/11/2021).

Socialstyrelsen (u.å.b). *Socialstyrelsens begrebsdatabase. Socialt problem*. Tilgængelig fra: <https://ss.item.dk/?TermId=2405&SrcLang=da&TrgLang=en> (Besøgt d. 12/11/2021).

Social- og Ældreministeriet (u.å.). *Serviceovens tilbud til personer udsat for vold i nære relationer*. Tilgængelig fra: <https://sm.dk/arbejdsomraader/udsatte-voksne/vold-og-krise/serviceovens-tilbud-til-personer-udsat-for-vold-i-naere-relationer> (Besøgt d. 12/11/2021).

Vidensportalen (2021). *Tema om børn, der oplever vold*. Tilgængelig fra: <https://vidensportal.dk/temaer/boern-der-oplever-vold/definition> (besøgt d. 17/9/2021)

Volsing, M., A. Schmidt & S. Kristensen (2018). *Karakteristik af voldsudøvere i behandling. Barndommens skygger rækker ind i voksenlivet*. Dialog mod Vold, Askovfonden.

Weih, N. & M. Leth (2021). *Hvordan opsporer og håndterer jeg sager om partnervold? En håndbog til kommunale sagsbehandlere*. Lev Uden Vold.

Bilag 1 – Opgørelsesmetode vedr. opgørelse af forsørgelsesgrundlag

Bilagstabel 1: Ydelseskoder i Beskæftigelsesministeriets forløbsdatabase DREAM

Forsørgelsesgrundlag	Ydelseskoder i Beskæftigelsesministeriets forløbsdatabase DREAM
Ordinær beskæftigelse	500
SU	651, 652, 661
Dagpenge	115, 215, 216, 511, 521, 522, 111, 151, 152, 153, 217, 218, 219, 299, 213, 214, 231, 881
Sygedagpenge	895, 896, 899, 897, 898, 893, 894, 890
Kontanthjælp	135, 136, 145, 146, 165, 166, 705, 706, 715, 716, 725, 726, 735, 736, 130, 140, 160, 137, 138, 139, 147, 148, 149, 167, 168, 169, 707, 708, 709, 717, 718, 719, 727, 728, 729, 737, 738, 739, 133, 134, 143, 144, 163, 164, 703, 704, 713, 714, 723, 724, 733, 734, 710, 700, 720, 730
Godkendt til fleksjob	745, 746, 771, 774, 747, 748, 743, 744, 740
Ressourceforløb/revalidering	755, 756, 765, 766, 815, 816, 875, 876, 757, 758, 767, 768, 817, 818, 877, 878, 753, 754, 763, 764, 813, 814, 873, 874, 750, 760, 810, 870
Førtidspension	781, 783
Andet/uoplyst (herunder selvforsørgelse, pension og efterløn)	621, 622, 998, 997, 999

Bilag 2: Opgørelsesmetode vedr. kontakt til psykiatrisk sygehusvæsen

Opgørelser af kontakt til psykiatrien i *Sociale problemer hos voldsudsatte personer – En tematisk undersøgelse om vold i nære relationer* følger opgørelsesmetoden, som er defineret af Sundhedsdatastyrelsen.

Sundhedsdatastyrelsen har i et notat pr. 12. december 2019 beskrevet, hvordan styrelsen har ændret opgørelse af nøgletal for indlagte og ambulante patienter på sygehuse. Denne opgørelse er baseret på sygehusophold frem for enkelte kontakter med angivelse af patienttype og indskrivningsmåde.

Nedenfor beskrives, hvordan kontakt til psykiatrien er opgjort i dette notat, baseret på Sundhedsdatastyrelsens definitioner af sygehusophold, somatisk/psykiatrisk ophold samt definition af indlæggelse og ambulante ophold.

Sygehusophold

Et sygehusophold er defineret som en patientens tidsmæssige sammenhængende ophold på et eller flere offentlige sygehuse. Et sygehusophold kan indeholde flere kontakter til sygehusvæsenet og anses for at være ét sammenhængende ophold, såfremt der er mindre end 4 timer mellem to på hinanden følgende kontakter.

Psykiatrisk sygehusophold

Sundhedsdatastyrelsen arbejder med tre forskellige typer af sygehusophold, 1) somatisk ophold, 2) psykiatrisk ophold og 3) somatisk- og psykiatrisk ophold.

I opgørelserne i dette notat defineres et psykiatrisk ophold, og derved kontakt til psykiatrien, som sygehusophold, der ikke er rent somatisk ophold.

Definition af de tre sygehusopholdstyper:

1. Somatisk ophold er defineret som sygehusophold, hvor ingen kontakter i sygehusopholdet er på en afdeling med et psykiatrisk speciale (speciale 50: psykiatri, eller 52: børne- og ungdomspsykiatri), og hvor ingen af kontakterne i sygehusopholdet har aktionsdiagnosen DF* "Psykiske lidelser og adfærdsmæssige forstyrrelser".
2. Psykiatrisk sygehusophold er defineret som sygehusophold, hvor ingen kontakter i sygehusopholdet har både somatisk speciale (ikke speciale 50: psykiatri, eller 52: børne- og ungdomspsykiatri) og somatisk aktionsdiagnose (ikke DF* "Psykiske lidelser og adfærdsmæssige forstyrrelser").
3. Sygehusophold i somatisk og psykiatrisk sygehusvæsen er sygehusophold, hvor følgende forhold begge gør sig gældende:
 - a. Mindst én kontakt i sygehusopholdet har både somatisk speciale og somatisk aktionsdiagnose.

- b. Mindst én kontakt i sygehusopholdet er på en afdeling med et psykiatrisk speciale, og/eller har aktionsdiagnose DF* "Psykiske lidelser og adfærdsmæssige forstyrrelser".

Indlæggelse i psykiatrien

En indlæggelse i psykiatrien er defineret som sygehusophold på 12 timer eller derover, hvor opholdet er defineret et psykiatrisk sygehusophold.

Akut ambulant ophold

Et akut ambulant ophold er defineret som et ophold på mindre end 12 timer, hvor første kontakt i opholdet er akut (c_indm=1).

Bilag 3: Fremgangsmåde og Interviewguides til tilbud

Fremgangsmåde

De kvalitative analyser i undersøgelsen er baseret på semistrukturerede interviews med hhv. ledere, medarbejdere og voldsudsatte personer på tre udvalgte tilbud til personer udsat for vold i nære relationer. Interviewene blev udført i august og september 2021.

Alle interviews er udført med en semistruktureret grad af formalisering og struktur. Det betyder, at der forud for interviewet er udarbejdet en interviewguide med en række temaer og styrende spørgsmål. Samtidig giver det semistrukturerede interviewformat mulighed for at følge de relevante tematikker, interviewpersonerne tager op. Der er anvendt semistrukturerede interviews for at sikre, at interviewene belyser centrale tematikker inden for undersøgelsens formål, men at der samtidig gives plads til, at interviewpersonerne kan fortælle, hvad der fylder for dem, og at der kan i interviewene stilles spørgsmål, der ikke nødvendigvis indgår i interviewguiden.

Der er blevet interviewet seks medarbejdere, tre ledere og tre personer der har eller har haft ophold på et af botilbuddene og har været udsat for vold i nære relationer. Ledere og ansatte er interviewet sammen på hver af de tre udvalgte tilbud, mens de voldsudsatte beboere alle er interviewet hver for sig. Denne fremgangsmåde er valgt for at give ledere og medarbejdere mulighed for at supplere hinanden i interviewene. Personer udsat for vold i nære relationer er interviewet individuelt for at skabe et trygt miljø for interviewet, hvor respondenterne kan dele sine personlige oplevelser i et lukket rum. Hermed deler de voldsudsatte personer ikke viden om følsomme situationer i deres liv med øvrige personer på tilbuddet. De voldsudsatte personer deler ligeledes ikke informationer om den hjælp, de har modtaget eller ikke har modtaget i relation til deres sociale problemer samt oplysninger om deres brug af det øvrige velfærdssystem. Som et andet forsøg på at få voldsudsatte beboere og brugere til at føle sig i trygge i interviewene er det ligeledes prioriteret at afholde interviewene fysisk i velkendte rammer på hver af de tre tilbud.

De afholdte interviews er transskriberet. Derefter er der udarbejdet en kodeliste på baggrund af de gennemgående temaer, der fremgik gennem interviewene og transskriberingen⁵. På baggrund af kodning af alle interviews er analyseafsnittene udarbejdet.

De udvalgte tilbud

De interviewede tilbud er udvalgt efter variation med hensyn til tilbuddets målgruppe, tilbuddets indsatstype og tilbuddets geografiske placering. Dette betyder, at der er interviewet to forskellige botilbud og et ambulanserådgivningstilbud med placering i hver deres landsdel. De to botilbud har forskellige målgrupper, da der er tale om hhv. et mandekrisecenter efter SEL § 110 og et kvindekrisecenter efter SEL § 109.

Det udvalgte mandekrisecenter

Som beskrevet i kapitel 2 i afsnittet om *Tilbud til mænd, der er udsat for vold i nære relationer* er mandekrisecentre efter servicelovens § 110 målrettet mænd i krise, hvor krisen ikke

⁵ Undersøgelsens kodelisten følger i Bilag 3

nødvendigvis vedrører vold i nære relationer. I kommunikationen med det udvalgte mandekrisecenter er der derfor lagt vægt på undersøgelsens genstandsfelt, og at interviewene specifikt omhandler mænd udsat for vold i nære relationer. Når mandekrisecentret i kapitel 6 og i kapitel 7 omtales, henviser det således til mandekrisecentrets tilbud til og arbejde med mænd, der er udsat for vold i nære relationer. Der er interviewet to medarbejdere med forskellige faglige baggrunde og en leder på tilbuddet. Derudover er der interviewet én beboer på tilbuddet.

Det udvalgte kvindekrisecenter

Det interviewede kvindekrisecenter har foruden et botilbud også ambulante forløb for kvinder, der ikke har behov for eller ikke ønsker ophold på centeret. I interviewene indgår derfor to medarbejdere, der er tilknyttet botilbuddet og én medarbejder, der er tilknyttet både den ambulante del af tilbuddet og botilbuddet. Derudover er der interviewet to beboere på tilbuddet, hvoraf den ene er fraflyttet tilbuddet på interviewtidspunktet, mens den anden fortsat er beboer på kvindekrisecentret.

Det udvalgte ambulante tilbud

Det interviewede ambulante tilbud tilbyder forløb med rådgivning til personer, der er udsat for vold i nære relationer. Tilbuddet oplever, at de ofte har brugere udsat for vold i nære relationer med komplekse, samtidige sociale problemer. Der er på det ambulante tilbud interviewet én leder og én medarbejder fra tilbuddet.

Da der er væsentlig forskel på målgruppen hos de interviewede tilbud, er det vigtigt, at adskille oplevelser og erfaringer mellem tilbuddene. Derfor nævnes det undersøgelsens følgende kapitler, hvorvidt oplevelsen, erfaringen eller beskrivelsen kommer fra et interviewet kvindekrisecenter, mandekrisecenter eller fra et ambulante tilbud. Dette gøres, for så vidt det i undersøgelsen fortsat er muligt at bibeholde interviewpersonernes anonymitet.

Interviewguides

Bilagstabel 2.1: Interviewguide til interview af ledere og medarbejdere på tilbud til voldsudsatte personer

Tema	Spørgsmål
<p>Tema 1</p> <p>Præsentation af leder og medarbejdere</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Har I lyst til at starte med at præsentere jer selv, og hvad jeres tilknytning er til [tilbuddet]?
<p>Tema 2</p> <p>Præsentation af tilbuddet</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kan I kort beskrive jeres tilbud og målgruppe? • Hvilke forskellige funktioner varetager de medarbejdere, I har tilknyttet jeres tilbud? • Hvilke ydelser tilbyder I brugerne af [tilbuddet]?
<p>Tema 3</p> <p>Tilbuddets oplevelse og varetagelse af voldsudsattes sociale problemer</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hvilke sociale problemer oplever I, voldsudsatte personer, der henvender sig til [tilbuddet] har ud over deres voldsproblematik? <ul style="list-style-type: none"> ◦ Hvor "tunge" oplever I, at problemerne kan være? • Er der begrænsninger for, hvilke sociale problemer man kan have for at starte i et forløb hos [tilbuddet]? <ul style="list-style-type: none"> ◦ Oplever I ofte, at I må afvise en voldsudsat persons ønske om en indsats hos jer, fordi personens sociale problemer gør, at de falder uden for jeres målgruppe? • Arbejder I, gennem jeres forløb, særligt målrettet med de sociale problemer, brugeren måtte have, der ikke nødvendigvis er afledt af voldsproblematikken? (fx misbrug, straffedomme, børnenes trivsel mm.) • Hvordan og hvornår bliver I typisk opmærksomme på sociale problemer ud over voldsproblematikken? • Oplever I, at I kan nå at arbejde med borgernes sociale problemer i den tid, de modtager en indsats hos jer?
<p>Tema 4</p> <p>Brugernes oplevelse af egne sociale problemer.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Oplever I, at brugere af [tilbuddet], som I vurderer har sociale problemer ud over deres voldsproblematik, også selv er bevidste om dette sociale problem/disse sociale problemer? <ul style="list-style-type: none"> ◦ Oplever I, at jeres brugere kan skelne mellem sociale problemer, som er en konsekvens af voldsproblematikken, og sociale problemer, som er en konsekvens af andre livsomstændigheder? • Oplever I, at der er sociale problemer, der er særligt fremtrædende hos brugerne i jeres tilbud? • Oplever I, at der er sociale problemer, der særligt hindrer brugerne i at opnå/etablere/fastholde et normalt hverdagsliv? (Det kan fx være alt fra at sørge for børnenes madpakker, fastholdelse af arbejde og relationer til stofmisbrug mm.)

Tema	Spørgsmål
<p>Tema 5 Konsekvenser af sociale problemer</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Oplever I, at nogle sociale problemer hindrer beboerne/brugerne i at opnå/etablere/fastholde et normalt hverdagsliv? <ul style="list-style-type: none"> ○ (Det kan fx være ting som at sørge for børnenes madpakker, fastholde et arbejde, købe ind, vaske tøj, betale regninger, gøre rent osv.) • Har I oplevet, at jeres brugeres sociale problemer begrænser dem i deres sociale relationer? <ul style="list-style-type: none"> ○ Kan I give eksempler på nogen særlige sociale udfordringer, I oplever, begrænser jeres brugere i deres sociale relationer?
<p>Tema 6 Brugernes behov for hjælp til sociale problemer.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Oplever I, at jeres brugere i nogle situationer selv kan håndtere de sociale problemer, der fylder for dem, uden behov for hjælp fra kommunale/regionale/civile tilbud? • Kan I give eksempler på sociale problemer, der er for komplekse/svære for jeres brugere at håndtere selv? • Oplever I, at der er sociale problemer, som jeres brugere har vanskeligt ved at få hjælp til? <ul style="list-style-type: none"> ○ Hvilke årsager kan der være til, at det er vanskeligt at få hjælp? (Det kan være, at den voldsudsattes situation begrænser egen handlemuligheder, eller det kan være strukturelle, systemiske faktorer, der gør det vanskeligt at søge/modtage hjælp).
<p>Tema 7 Tilbuddets støtte til brugernes sociale problemer</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hvordan håndterer I på tilbuddet jeres brugeres sociale problemer? <ul style="list-style-type: none"> ○ Kan I beskrive en konkret situation, hvor det var svært at hjælpe videre med de sociale problemer, brugeren havde? ○ Kan I beskrive en situation, hvor forløbet har fungeret positivt, og jeres bruger fik den fornødne hjælp?
<p>Tema 8 Samarbejde med eksterne aktører</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Samarbejder I med eksterne aktører om hjælp til voldsudsattes sociale problemer? (både sociale problemer, der er afledt af voldsproblematikken, og sociale problemer, der ikke nødvendigvis er afledt af voldsproblematikken). • Oplever I, at der er tilstrækkelig ekstern hjælp at hente for jer som tilbud? • Hvordan sikrer I, at jeres brugere fortsat får støtte og hjælp til deres sociale problemer efter endt indsats hos jer?
<p>Tema 9 Forbedringer og opmærksomhedspunkter</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hvordan vurderer I, at indsatsen kan forbedres for at voldsudsatte får endnu bedre hjælp til de sociale problemer, der fylder for dem? <ul style="list-style-type: none"> ○ Er der nogle sociale problemer, I gerne ville blive bedre til at håndtere og arbejde med på [tilbuddet]? ○ Er der nogle sociale problemer, I tænker, det omgivende samfund kunne blive bedre til at håndtere og arbejde med?
<p>Tema 10 Eventuelt</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Er det noget, I sidder og brænder inde med, som vi ikke har fået talt om?

Bilagstabel 2.2: Interviewguide til interview af voldsudsatte personer på tilbud til voldsudsatte personer

Tema	Spørgsmål
Tema 1 Præsentation af beboer	<ul style="list-style-type: none"> • Har du lyst til at starte med at præsentere dig selv?
Tema 2 Præsentation af tilbuddet	<ul style="list-style-type: none"> • Kan du kort beskrive tilbuddet? • Hvad er for dig det vigtigste, [tilbuddet] kan hjælpe/har hjulpet dig med?
Tema 3 Den voldsudsatte persons sociale udfordringer	<ul style="list-style-type: none"> • Kan du beskrive, hvilke udfordringer der fylder mest for dig lige for tiden? • Er der udfordringer, du er bekymret for kommer til at fylde, når du afslutter dit ophold/dit forløb? <ul style="list-style-type: none"> ○ Har du lyst til at beskrive nogle af dem for os? • Oplever du, at du har sociale udfordringer, der ikke nødvendigvis knytter sig til den voldelige relation, du har haft? <ul style="list-style-type: none"> ○ Hvis ja: Oplever du, at det er svært at skelne mellem sociale udfordringer, der knytter sig til den voldelige relation, du har haft, og sociale udfordringer, der ikke nødvendigvis har med den voldelige relation at gøre?
Tema 4 Sociale udfordringer i sammenhæng med omgangskreds og pårørende	<ul style="list-style-type: none"> • Oplever du, at nogle af de sociale udfordringer, du har, begrænser dig i at udføre almindelige gøremål i hverdagen? (fx vaske tøj, lave mad, smøre madpakker osv.) • Oplever du, at dine sociale udfordringer påvirker din relation til din omgangskreds, fx venner, familie, børn, kollegaer? <ul style="list-style-type: none"> ○ Kan du give et eksempel på en situation, hvor du oplevede de sociale udfordringer havde en negativ indflydelse på dit forhold til en person i din omgangskreds? ○ Oplever du, at dine sociale udfordringer påvirker, hvorvidt du opsøger sociale fællesskaber/sociale sammenhænge? • Føler du, at din omgangskreds forstår de sociale udfordringer, du oplever? • Føler du, at din omgangskreds giver dig hjælp og støtte ift. de sociale udfordringer, du oplever? • Hvis børn: Hvordan påvirkes dine børn af de sociale udfordringer du har? • Oplever du, at dine sociale udfordringer står i vejen for dine drømme, mål og ønsker for din fremtid?

Tema	Spørgsmål
<p>Tema 5</p> <p>Beboers/brugerens egen håndtering af sociale udfordringer</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Er der nogle af de sociale udfordringer, der fylder for dig, som du oplever, du gerne vil og kan håndtere selv og derfor ikke har behov for hjælp til fx fra det tilbud, du benytter eller fra kommunen? <ul style="list-style-type: none"> ○ Har du lyst til at give eksempler på, hvilke det kan være? • Har du forsøgt selv at søge hjælp til nogle af de sociale udfordringer via det offentlige? <ul style="list-style-type: none"> ○ Hvad har du søgt hjælp til? ○ Hvad har din erfaring været med at søge hjælp her? • Har du forsøgt selv at søge hjælp til nogle af de sociale udfordringer via frivillige foreninger? <ul style="list-style-type: none"> ○ Hvad har du søgt hjælp til? ○ Hvad er din erfaring været med at søge hjælp her?
<p>Tema 6</p> <p>Beboers/brugerens muligheder for at modtage hjælp på tilbuddet</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hvilken hjælp oplever du, at du særligt har behov for? • Hvordan hjælper [tilbuddet] dig med de sociale udfordringer du oplever fylder for dig? <ul style="list-style-type: none"> ○ Støtter tilbuddet dig i at finde hjælp, når du afslutter forløb/ophold på [tilbuddet]?
<p>Tema 7</p> <p>Barrierer for støtte</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Oplever du, at du har sociale udfordringer, som du slet ikke får hjælp eller støtte til? <ul style="list-style-type: none"> ○ Kan du give eksempler på, hvilke det er? ○ Kan du beskrive, hvad det er der forhindrer dig i at modtage støtte? <i>(det kan både være forhindringer i form af personlige barrierer såsom mindre overskud osv., men også systemiske barrierer).</i>
<p>Tema 8</p> <p>Særlige opmærksomhedspunkter</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Er der noget, du kunne tænke dig var anderledes omkring den støtte, du modtager ift. dine sociale udfordringer? • Hvad ville det betyde for dig, hvis du kunne få hjælp til de sociale udfordringer, der fylder mest for dig? • Kan du komme i tanke om en situation, hvor du følte, at du fik lige præcis den hjælp og støtte, som du havde behov for? <ul style="list-style-type: none"> ○ Har du lyst til at beskrive situationen for os?
<p>Tema 9</p> <p>Eventuelt</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Er det noget, du sidder og brænder inde med, som vi ikke har fået talt om?

Bilag 4: kodeliste

Bilagstabel 3.1: Slutkodeliste til kodning af interview

Kode	Kodebeskrivelse
<i>Fremtrædende sociale problemer.</i>	Beskrivelser af hvad tilbuddene ser som fremtrædende sociale problemer hos de voldsudsatte, de er i kontakt med samt hvad de voldsudsatte selv karakteriserer som fremtrædende sociale problemer.
<i>Sociale problemer tilbuddene yder hjælp til.</i>	Overordnede beskrivelser af de ydelser voldsudsatte kan modtage hjælp til via eksisterende tilbud. Der er stor forskel på, hvilke sociale problemer tilbuddene yder hjælp til. Her kan indgå perspektiver på denne forskel, da det kan være en vigtig del af en indledende og rammesættende tekst i rapporten.
<i>Tilgang til arbejdet med voldsudsattes komplekse problemer</i>	Beskrivelser af hvad det er vigtigt at være opmærksom på, når der arbejdes med voldsudsattes sociale problemer. Er der fx bestemte måder at spørge ind til sociale problemer på, bør nogen sociale problemer behandles før andre mm.
<i>Tilbuddenes perspektiv på hvor der mangler hjælp</i>	Beskrivelser af hvilke sociale problemer tilbuddene oplever, det er vanskeligt for de voldsudsatte at få hjælp til samt hvad der kan bremse eller hindre at den voldsudsatte får den hjælp og støtte som der er behov for. Det kan også indebære beskrivelser af lovgivning og begrænsninger heri.
<i>Brugernes/beboernes bevidsthed om egne sociale problemer</i>	Beskrivelser af hvorvidt brugerne/beboerne er bevidste om egne sociale problemer, kompleksiteten i deres sociale problemer eller evt. hvornår de bliver bevidste om egne sociale problemer.
<i>Forholdet mellem voldsproblematikken og sociale problemer</i>	Beskrivelser af hvorvidt der kan skelnes mellem problemer afledt af voldsproblematikken og problemer afledt af andre livsomstændigheder. Her kan også indgå beskrivelser af, hvordan sociale problemer og voldsproblemer hænger sammen/er indbyrdes påvirkelige.
<i>Sociale relationer og sociale problemer</i>	Beskrivelser af hvordan de voldsudsattes sociale problemer påvirker deres sociale relationer til fx familie, venner, kollegaer osv. Her kan også indgå beskrivelser af, hvordan sociale relationer kan påvirke de sociale problemer den voldsudsatte har. Fx hvordan nogen sociale relationer kan være med til at fastholde den voldsudsatte i sociale problemer. Der kan også være beskrivelser af sociale relationers positive påvirkning.
<i>Sociale problemer der hindrer et normalt hverdagsliv</i>	Beskrivelser af hvordan de sociale problemer der fylder hindrer et normalt hverdagsliv for den voldsudsatte. Fx at finde job, uddannelse mm. Her kan også indgå beskrivelser af, hvad voldsudsatte ønsker og drømmer om for deres fremtid.
<i>Samarbejde med eksterne aktører</i>	Beskrivelser af de samarbejdspartnere tilbuddene har samt udfordringer, muligheder og potentialer for samarbejdet. Fx også tilbuddets faglige position i relation til andre samarbejdsaktører.
<i>Udviklingsmuligheder og bedre støtte på området</i>	Tilbuddenes perspektiver på hvordan støttemulighederne for voldsudsattes komplekse sociale problemer kan forbedres og tilbuddene kan udvikles.

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen

Edisonsvej 1

5000 Odense C

Tlf.: 72 42 37 00

www.socialstyrelsen.dk

maj 2022